

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Кваліфікаційна робота

магістра

**на тему Підготовка майбутніх дизайнерів до застосовування знань з історії
мистецтва та дизайну у професійній діяльності**

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0110-з
спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
освітньої програми Педагогіка вищої школи
Панічук М. А.

Керівник зав. кафедри педагогіки та
психології освітньої діяльності,
д.пед.н., професор Іваницький О. І.

Рецензент доцент кафедри педагогіки та
психології освітньої діяльності,
к.психол.н., доцент Овсяннікова В. В.

Запоріжжя

2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет соціальної педагогіки та психології

Кафедра педагогіки та психології освітньої діяльності

Рівень вищої освіти магістр

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

Освітня програма Педагогіка вищої школи

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

д.пед.н., проф. О.І. Іваницький

« ____ » _____ 2021 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Панічук Марії Анатоліївни

1. Тема роботи Підготовка майбутніх дизайнерів до застосовування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності керівник роботи Іваницький Олександр Іванович, д.пед.н. затверджені наказом ЗНУ від «30» липня 2021 року № 1136-с
2. Строк подання студентом роботи _____
3. Вихідні дані до роботи аналіз літератури, матеріали виробничої практики.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) проаналізувати стан досліджуваної проблеми у психолого-педагогічній теорії та практиці; уточнити сутність базових понять дослідження; визначити критерії, показники та рівні готовності майбутніх бакалаврів дизайну до застосовування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності; розробити та обґрунтувати педагогічні умови формування готовності майбутніх дизайнерів до застосовування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності; експериментально перевірити ефективність розроблених педагогічних умов формування готовності майбутніх бакалаврів дизайну до застосовування знань з історії мистецтва та дизайну.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
10 рисунків, 6 таблиць.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Вступ	Іваницький О.І., проф.		
Розділ 1	Іваницький О.І., проф.		
Розділ 2	Іваницький О.І., проф.		
Розділ 3	Іваницький О.І., проф.		
Висновки	Іваницький О.І., проф.		

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Робота з науковими джерелами	лютий - березень 2021 р.	Виконано
2	Написання вступу	квітень - травень 2021 р.	Виконано
3	Написання першого розділу	червень – липень 2021 р.	Виконано
4	Написання другого розділу	серпень 2021 р.	Виконано
5	Написання третього розділу	вересень-жовтень 2021 р.	Виконано
6	Написання висновків	жовтень 2021 р.	Виконано
7	Передзахист, нормоконтроль	листопад 2021 р.	Виконано
8	Захист	грудень 2021 р.	

Студент _____ М. А. Панічук

Керівник роботи _____ О. І. Іваницький

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ І.В. Козич

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 71 сторінка, 10 рисунків, 6 таблиць, 66 джерел.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати педагогічні умови формування готовності майбутніх дизайнерів до застосовування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності та експериментально перевірити їх ефективність.

Об'єкт дослідження: процес професійної підготовки майбутніх бакалаврів дизайну у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження: педагогічні умови підготовки майбутніх дизайнерів до застосовування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності.

Методи дослідження: теоретичні – вивчення філософської, педагогічної, психологічної літератури, навчально-методичних і нормативних джерел з проблем дослідження; емпіричні – спостереження, анкетування, тестування, бесіди, опитування.

Практичне значення результатів дослідження полягає у розробленні методичних матеріалів для підготовки майбутніх бакалаврів дизайну до застосовування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності, діагностичного інструментарію для визначення рівнів їхньої готовності до застосовування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності.

Матеріали дослідження можуть бути використані у навчально-виховному процесі закладів вищої освіти, які здійснюють професійну підготовку майбутніх бакалаврів дизайну.

Ключові слова: ГОТОВНІСТЬ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ЗНАНЬ З ІСТОРІЇ МИСТЕЦТВА ТА ДИЗАЙНУ, БАКАЛАВР ДИЗАЙНУ, ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ, КОНТЕКСТНЕ НАВЧАННЯ.

SUMMARY

Panichuk M. A. Preparation of Future Designers to Apply Knowledge of the History of Ukrainian and Foreign Art and Design in Professional Activities

The work is presented on 71 pages of printed text, contains 6 tables, 10 figures. The list of references includes 66 sources, 3 of them in foreign language.

The purpose of the study: to theoretically substantiate the pedagogical conditions for the formation of the readiness of future designers to apply knowledge of art history and design in professional activities and experimentally test their effectiveness.

Object of research: the process of professional training of future bachelors of design in higher education institutions.

Subject of research: pedagogical conditions of preparation of future designers for application of knowledge of art history and design in professional activity.

The state of the researched problem in psychological and pedagogical theory and practice is analyzed in the work; the essence of basic concepts of research is specified; criteria, indicators and levels of readiness of future bachelors of design to apply knowledge of art history and design in professional activities are determined; developed and substantiated pedagogical conditions for the formation of readiness of future designers to apply knowledge of art history and design in professional activities; experimentally tested the effectiveness of the developed pedagogical conditions for the formation of the readiness of future bachelors of design to apply knowledge of art history and design.

The practical significance of the research results is to develop methodological materials for preparing future bachelors of design to apply knowledge of art history and design in professional activities, diagnostic tools to determine their levels of readiness to apply knowledge of art history and design in professional activities.

Key words: readiness to apply knowledge of art history and design, bachelor of design, pedagogical conditions, contextual education.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	8
ВСТУП.....	9
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ДИЗАЙНУ ДО ЗАСТОСОВУВАННЯ ЗНАНЬ З ІСТОРІЇ МИСТЕЦТВА ТА ДИЗАЙНУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	13
1.1. Аналіз основних понять дослідження.....	13
1.2. Теоретичні аспекти готовності майбутніх дизайнерів до застосовування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності як наукова проблема.....	17
1.3. Структура готовності майбутніх бакалаврів дизайну до застосовування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності як наукова проблема	22
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ДИЗАЙНУ ДО ЗАСТОСОВУВАННЯ ЗНАНЬ З ІСТОРІЇ МИСТЕЦТВА ТА ДИЗАЙНУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	30
2.1. Педагогічні умови підготовки майбутніх бакалаврів дизайну до застосовування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності.....	30
2.2. Роль спецкурсу «Історія мистецтва та дизайну» у формуванні готовності майбутніх бакалаврів дизайну до професійної діяльності.....	38
2.3. Використання інноваційних технологій у підготовці майбутніх бакалаврів дизайну в аспекті реалізації педагогічних умов.....	45
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ДИЗАЙНУ ДО ЗАСТОСОВУВАННЯ ЗНАНЬ З ІСТОРІЇ МИСТЕЦТВА ТА ДИЗАЙНУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	52

3.1. Організація й методика проведення педагогічного експерименту...	52
3.2. Аналіз результатів педагогічного експерименту.....	58
ВИСНОВКИ.....	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	65

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЕГ – експериментальна група

ЗВО – заклад вищої освіти

КГ – контрольна група

ЦТ – цифрові технології

ВСТУП

Дизайн – особливий вид проектної діяльності, що поєднує художньо-предметне мистецтво і науково обґрунтовану інженерну практику у сфері індустріального виробництва. Дизайн зародився у середині ХІХ ст. та набув стрімкого розвитку у ХХ ст., що було пов'язано з промисловою та науково-технічною революцією. В сучасному світі дизайн також відіграє надзвичайно важливу роль. Сьогодні існує велике розмаїття напрямів дизайну, що покликані вирішувати різноманітні завдання стосовно полегшення життя людства, адже головний принцип дизайну – єдність зручності, краси та користі. Дизайн, як ніякий інший вид проектно-художньої діяльності, спрямований на створення комфортного для людини середовища на основі спеціальних наукових досліджень, оптимальних умов життєдіяльності людини, її потреб, умов взаємодії з сучасною технікою.

У підготовці майбутнього фахівця велику роль відіграють набуті ним знання, які людина може навчитися застосовувати у його подальшій професійній діяльності шляхом спостереження та аналізу. Тому ми можемо стверджувати, що підготовка висококваліфікованого та конкурентоздатного фахівця з дизайну можлива за умови його обізнаності в галузі історії українського і зарубіжного мистецтва та дизайну.

Історія мистецтв – це одна із фундаментальних дисциплін, що направлена на формування у студентів власного ставлення до мистецтва та його ролі в культурі, а також на навчання використанню отриманих знань у ході професійної діяльності. Вивчаючи історію мистецтв, студент розвиває в собі такі навички, як критичне та наукове мислення, здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, прагнення до саморозвитку, самостійно поглиблювати свої знання, а також вміння застосовувати набуті знання на практиці і розвиток креативності. У своїх роботах даної теми торкаються такі автори, як П. Ренд, Н. Школяр, М. Монтейро, О. Кириченко, Цзя Яочен,

Т. Ніколаєва, Т. Шафранська, Т. Ніколаєва, Є. Чернецова та ін.

Важливо уникати вторинності та банальності, які дуже розповсюджені у наш час серед молодих спеціалістів. На сьогоднішній день проблемою дизайну та мистецтва загалом є «штампованість» робіт майстрів та експлуатація вже готових шаблонів та жанрів, і саме тому молодому спеціалісту важливо розвивати навички сприйняття та критичного мислення, а також розширювати свої горизонти знань у сфері українського та світового мистецтва.

Отже, потреба у бакалаврах дизайну, які на достатньому рівні вміють застосовувати знання з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності, нині задовольняється явно недостатньою мірою.

Висвітленню загальних питань професійної підготовки фахівців-дизайнерів у вітчизняних закладах вищої освіти присвячені дослідження Є. Антонович, А. Бойчука, О. Генісаретського, В. Даниленко, С. Кожуховської, Є. Лазарева, Г. Лола, В. Пузанова, І. Рижової, В. Прусака, В. Сидоренко, Е. Ткаченко, О. Трошкіна, А. Устинової. Різноманітні аспекти сучасного стану та історичного досвіду підготовки майбутніх дизайнерів у системі вищої освіти в Україні та за кордоном досліджували О. Боднар, О. Бойчук, В. Глазичев, А. Діжур, С. Мигаль, О. Хмельовський, Л. Холмянський, А. Чебикін, М. Яковлев та ін.

Поза увагою науковців не залишилися і професійні аспекти діяльності дизайнерів та пошуки шляхів ефективної підготовки до цієї діяльності. Цьому присвячені, зокрема, дослідження С. Алексєєва, Т. Єременко, Т. Козак, О. Трошкіна, О. Фурси, А. Чебикіна.

Проте слід констатувати, що проблема формування готовності майбутніх бакалаврів дизайну до застосовування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності не знайшла належного висвітлення у працях науковців і вимагає ґрунтовних наукових досліджень.

Отже, об'єктивна потреба у вирішенні означеної проблеми, її недостатня теоретична та практична розробленість зумовили вибір теми кваліфікаційної роботи «Підготовка майбутніх дизайнерів до застосовування знань з історії

мистецтва та дизайну у професійній діяльності».

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати педагогічні умови формування готовності майбутніх дизайнерів до застосовування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності та експериментально перевірити їх ефективність.

Об'єкт дослідження: процес професійної підготовки майбутніх бакалаврів дизайну у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження: педагогічні умови підготовки майбутніх дизайнерів до застосовування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан досліджуваної проблеми у психолого-педагогічній теорії та практиці.

2. Уточнити сутність базових понять дослідження.

3. Визначити критерії, показники та рівні готовності майбутніх бакалаврів дизайну до застосовування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності.

4. Розробити та обґрунтувати педагогічні умови формування готовності майбутніх дизайнерів до застосовування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності.

5. Експериментально перевірити ефективність розроблених педагогічних умов формування готовності майбутніх бакалаврів дизайну до застосовування знань з історії мистецтва та дизайну.

Методи дослідження: теоретичні – вивчення філософської, педагогічної, психологічної літератури, навчально-методичних і нормативних джерел з проблем дослідження; емпіричні – спостереження, анкетування, тестування, бесіди, опитування.

Практичне значення результатів дослідження полягає у розробленні методичних матеріалів для підготовки майбутніх бакалаврів дизайну до застосовування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності,

діагностичного інструментарію для визначення рівнів їхньої готовності до застосування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності.

Матеріали дослідження можуть бути використані у навчально-виховному процесі закладів вищої освіти, які здійснюють професійну підготовку майбутніх бакалаврів дизайну.

Апробація роботи:

Кваліфікаційна робота була апробована на XIV університетській науково-практичній конференції студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених «Молода наука-2021», (Запоріжжя, 20 квітня 2021 року). Опубліковано тези в матеріалах конференції «Формування готовності майбутніх бакалаврів дизайну до застосування знань з історії українського і зарубіжного мистецтва та дизайну у професійній діяльності».

Кваліфікаційна робота пройшла апробацію на науково-методичному семінарі кафедри педагогіки та психології освітньої діяльності (протокол № 4 засідання кафедри ППОД від 24.11.2021 р.).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ДИЗАЙНУ ДО ЗАСТОСОВУВАННЯ ЗНАНЬ З ІСТОРІЇ МИСТЕЦТВА ТА ДИЗАЙНУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Аналіз основних понять дослідження

Розглянемо основні поняття дослідження. Історія мистецтва та дизайну є однією з основних дисциплін підготовки майбутніх спеціалістів дизайну, тому визначимо поняття «мистецтво» та «дизайн».

За академічним тлумачним словником української мови мистецтво – це творче відображення дійсності в художніх образах, творча художня діяльність [46].

Г. Сотська та Т. Шмельова визначають мистецтво як одну із форм суспільної свідомості, що відображає в образах реальну дійсність і бере участь у її історичному розвитку, також форму суспільної свідомості, особливий вид людської діяльності, що відбиває дійсність у конкретно-чуттєвих образах відповідно до певних естетичних ідеалів. У широкому сенсі мистецтвом називають досконале вміння в якійсь справі, галузі, майстерність [49, 11].

І. Кант приділяє велику увагу осмисленості процесу творчості. Автор вважає, що правильніше було б називати мистецтвом лише творення за допомогою свободи, або свавілля, яке має за основу своїх дій розум. І. Кант порівнює свідомий процес творчості із діяльністю бджоли. Так як бджоли виходять в своїй праці не з міркувань власного розуму, результат їх діяльності називають продуктом їхньої природи [17, 176]. Таким чином, І. Кант зазначає на важливості активної участі розуму творця у процесі створення об'єкту мистецтва, адже в протилежному випадку витвір вже неможливо вважати мистецтвом, а лише випадковим результатом. Мистецтво потребує активного осмислення і роботи з боку творця.

Зокрема О. Красовська наголошує на важливості мистецтва у житті людини, авторка стверджує, що образотворче мистецтво є невід'ємною частиною духовного життя особистості та презентує навколишній світ у художньо-образній формі, акумулює в собі багатий естетичний досвід людства [23, 5].

Отже, мистецтво можна назвати відображенням людської культури, зображення дійсності, що їх оточує, а також творча художня діяльність людини. Важливим аспектом мистецької діяльності, за І. Кантом, є її осмислення людиною, яка цю діяльність здійснює. Таким чином, історія мистецтв – це наука, предметом якої є вивчення процес та закономірності розвитку мистецтв із часу їх зародження і до нашого часу.

Далі розглянемо поняття «дизайн». Слово «дизайн» походить від англійського слова «design» та перекладається як проект, план, малюнок.

Дизайн – це багатозначний термін. Свої визначення до нього пропонували такі науковці, як Н. Валькова, В. Глазичев, О. Голікова, Ю. Грабовенко, В. Даниленко, А. Дмитрук, Є. Зенкевич, Л. Кулєєва, Є. Лазарев, Т. Мальдонадо, С. Михайлов, В. Михайленко, А. Москаєва, Л. Солов'їов, Ю. Солов'їов, Т. Шевчук.

Так, було створено декілька підходів до визначення дизайну:

- дизайн – вид людської діяльності (Н. Валькова, В. Глазичев, О. Голікова, Ю. Грабовенко, В. Даниленко, А. Дмитрук, Є. Зенкевич, Л. Кулєєва, Є. Лазарев, С. Михайлов, В. Михайленко, С. Москаєва, Л. Солов'їов, Ю. Солов'їов, Т. Шевчук);
- дизайн – результат діяльності (В. Глазичев, А. Москаєва, Є. Зенкевич);
- дизайн – творча активність (Т. Мальдонадо) [34].

Таким чином, С.М. Михайлов та Л.М. Кулєєва визначають дизайн як вид проектно-художньої діяльності, ціль якої – створення комфортного для людини середовища на основі спеціальних наукових дослідів, оптимальних умов життєдіяльності людини, її потреб та умов взаємодії з сучасною технікою [29, 12].

Дизайнер та теоретик дизайну, Т. Мальдонадо, описує дизайн як творчу діяльність, ціль якої – визначення формальних якостей промислових виробів. Ці якості включають у себе і зовнішні риси виробу, але головним чином – структурні і функціональні взаємозв'язки, які перетворюють виріб в єдине ціле як з точки зору споживача, так і з точки зору виробника.

Вчений В.Л. Глазичев осмислює визначення дизайну, запропоноване Т. Мальдонадо, та додає, що це поняття вказує на наявність особливої творчої діяльності. Але автор зазначає, що її ціль визначають самі люди, що цю творчу діяльність виконують. Також В. Глазичев розбирає основні вимоги до «ідеального» дизайнера і визначає, що таких спеціаліст повинен балансувати між власними і масовими естетичними уявленнями, а також робити «економні» рішення щодо створення продукції, але при тому приносити максимальний прибуток компанії, на яку він працює [9, 10].

Н. Ковешникова визначає дизайн як проектну художньо-технічну діяльність з розробки промислових виробів з високими споживчими властивостями і естетичними якостями, по формуванню гармонійної предметної середовища житлової, виробничої і соціально-культурної сфер [19].

Таким чином, проаналізувавши різні підходи науковців до визначення терміну «дизайн», його можна охарактеризувати таким чином: дизайн - це вид проектної художньо-технічної діяльності, суть якої в поєднанні функціональної та естетичної сторін виробництва та створення комфортного середовища для людської діяльності.

Далі розглянемо поняття «контекстний підхід». Теорія контекстного навчання науково-педагогічної школи А. Вербицького характеризує контекстне навчання як навчання, яке поєднує в собі різноманітні форми і засоби навчання для моделювання предметного і соціального змісту діяльності. Перевагою контекстного навчання є його гнучкість, завдяки чому можуть використовуватися різні комбінації технологій, методів і прийомів навчання. Це створює умови для активної та творчої навчальної діяльності учнів. О. Кожухар та І. Матвієнко вважають, що контекстне навчання дозволяє у різних формах

учбової діяльності моделювати предметний і соціальний зміст професійної діяльності, забезпечувати інтеграцію учбових пізнавальних потреб і мотивів в професійні [20].

Таким чином, актуальність контекстного навчання у даному дослідженні полягає у її гнучкості та динамічності, застосуванні різноманітних методів, технологій та прийомів навчання, а також підтримки творчого пошуку і креативності студентів, що має велике значення у контексті мистецтва і зокрема дизайну.

В контексті сучасної педагогіки кандидат педагогічних наук О. Попова визначає контекстне навчання як навчання, в якому динамічно моделюються предметний і соціальний зміст професійної праці, що забезпечує умови трансформації навчальної діяльності студента у професійну діяльність спеціаліста. О. Попова зазначає, що дана форма навчання орієнтована на застосування у вищій школі і за свою ціль має професійну підготовку студентів та реалізується засобами системного використання професійного контексту і поступового насичення навчального процесу елементами професійної діяльності. (лекції, ігрові форми навчання, навчально-дослідницька робота студентів, виробнича практика і т.д.) [39].

Дане визначення дає підставу вважати, що майбутнім спеціалістам дизайну контекстне навчання надає всі матеріали та можливість для «занурення» у професію, адже контекстне навчання через навчальну діяльність, ігрові форми навчання і навчально-професійну діяльність активно готує студентів дизайну до майбутньої діяльності.

Актуальність контекстного підходу у навчанні і підготовці майбутніх фахівців підкреслює Н. Мирончук. Автор вважає, що на сьогоднішній день є основою, яка дозволяє врахувати потреби студентів, викладачів, роботодавців і найбільш повно і якісно підготувати майбутніх фахівців до реальних ситуацій професійної діяльності. Також автор зазначає на такому важливому аспекті контекстного навчання, як її міждисциплінарність [28]. Таким чином, можна визначити, що основний фокус контекстного підходу у навчанні спрямований

на підготовку студентів на майбутню професіональну діяльність, а його перевагами є міждисциплінарність та гнучкість, а також можливість враховувати потреби студентів, викладачів та роботодавців.

Отже, контекстне навчання може вважатися дієвим інструментом у підготовці фахівців дизайну, адже така форма навчання враховує широкі міждисциплінарні зв'язки дисциплін, необхідних бакалавру дизайну, а тому предмети взаємопов'язані один з одним і надають студенту змогу набути і застосувати знання як на занятті композиції, так і рисунку. Також важливим є фокус на майбутню діяльність, підготовку студента до його майбутньої професії через застосування ігрових форм навчання та навчально-професійного навчання (навчально-дослідницька робота студентів, виробнича практика а ін.). Важливим аспектом контекстного навчання також є його гнучкість, що дає змогу враховувати потреби як студентів, так і викладачів, а також роботодавців.

1.2. Теоретичні аспекти готовності майбутніх дизайнерів до застосовування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності як наукова проблема

Основна задача дизайнера в широкому сенсі – поєднання естетики та функціонування у середовищі проживання та роботи людини. У сферу середовища входить все, що оточує людину (не лише дизайн інтер'єру або ландшафту): web-дизайн, дизайн меблів, друкована продукція (журнали, постери, листівки, книги, пакування), та ін. Дизайн набув свого розквіту і стрімкого розвитку після Першої всесвітньої промислової виставки, що пройшла в Лондоні в 1851 році під гаслом «Нехай всі народи працюють спільно над великою справою вдосконалення людини». Таким чином, ще з давніх часів покликанням дизайну вважається оптимізація, вдосконалення умов життєдіяльності людини. Реакцією на промислову революцію було виникнення такого стилю у мистецтві як ар нуво, «нове мистецтво», якому, у свою чергу,

натхненням слугували витвори японського мистецтва укійо-е. Ці гравюри набули широкого розповсюдження завдяки введенню техніки друкування, і те ж саме можна сказати про твори стилю ар нуво. Можливість створення масової друкованої продукції стала відчутним поштовхом для розвитку графічного дизайну. Наприклад, витвори чеського художника Альфонса Мухи стали афішами, рекламними постерами та листівками, а дизайнери звертаються до його робіт за натхненням і сьогодні.

Дж. Кліффорд описує розвиток дизайну у ХХ столітті та вказує на тенденцію серед творців мистецтва відкидати історичні методи та ідеї. Автори вважали, що промислова епоха потребує нових, свіжих рішень, які б краще пристосовували до нових вимог. Таким чином, органічні форми ар нуво, основою яких були природні фігури та силуети, було замінено на абстрактні геометричні форми. Графічний дизайн - хоча сам термін виник набагато пізніше - потрапив під сильний вплив рухів, що з'явилися в сучасному мистецтві того часу. У дизайні з'явився новий, більш функціональний підхід. У той же час розвиток техніки дав дизайнерам і художникам доступ до більш широкої аудиторії і, відповідно, посилив їх вплив. Завдяки масовому виробництву дизайнери мали змогу запропонувати продукти власної творчості і простому народові, а друк з декоративного ремесла перетворився на потужний засіб поширення нових ідей та інформації [64, 17].

Таким чином, з історії мистецтва та дизайну можна побачити, що і в часи розквіту дизайну, і сьогодні, митці мали великий вплив на один одного та шукали натхнення в історії (навіть якщо це означало відмову від «застарілих» концепцій, адже це означало пошук нових на основі існуючих), їх середовищі та інших культурах, а також активно використовували переваги розвитку технологій, які неабияк поширили і посилити їх вплив на масову аудиторію.

При підготовці фахівця дизайну велике значення мають дисциплінарні зв'язки, адже сфера широка дизайну вимагає від фахівців не менш широкого спектру знань. В. Папанек з власного дослідження пише, що дизайнер часто виявляється єдиним, хто може розмовляти на різних професійних мовах, а його

підготовка дозволяє йому взяти на себе роль «перекладача» в команді [36, 31]. Виходячи з цього твердження, можна сказати, що приділення студентом уваги міждисциплінарним зв'язкам між предметами спеціальності «дизайн», зокрема історії мистецтва та дизайну, дозволяє майбутньому фахівцю через набуття необхідних знань, умінь та навичок формувати готовність до застосування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності і підвищувати власну ефективність у командній роботі як з дизайнерами, так і фахівцями інших сфер.

Д. Лауер та С. Пентак наголошують на важливості дослідження робіт інших дизайнерів та художників, зокрема майстрів минулого часу, особливо на початкових етапах навчання. Візуальний тренінг допомагає розвитку більш свідомого погляду на історичне та сучасне мистецтво. Таке навчання передбачає огляд творів мистецтва та розгляд образів засобів масової інформації, які формують нашу культуру. Багато художників та дизайнерів активно вирішують ці питання у своєму мистецтві, використовуючи знайомі образи або «цитуючи» минулі твори мистецтва. Хоча для студента мистецтва та дизайну дослідження історії мистецтв може здатися нудною справою, усвідомлення сили знайомих образів є основоположним для розуміння візуальної комунікації [65, 29].

Чернецова Євгенія наголошує на важливості пошуку власного стилю, сприйняття, побудові своєї неповторної індивідуальності, опираючись на досвід майстрів минулого, а не копіюючи їх здобутки. Вона підкреслює: «Справжнє мистецтво в будь-яких формах його прояву вимагає зусиль для сприйняття. Кітч пропонував готові кліше, шаблони, штампи, які можна було без зусиль освоєння споживати» [57, 15].

Таким чином, у вивченні дизайну не останнє місце посідає дослідження історії мистецтва та дизайну, яке відображається не тільки у вигляді усних лекцій і викладу змісту підручника, але також і аналіз витворів мистецтва, розвиток вміння побачити застосування кольорів, перспективу, анатомію людини чи тварин. На тему дослідження законів і правил мистецтва В. Шаров

зазначає, що, хоча існує думка, начебто академічне навчання рисунку, живопису та історії мистецтв «вбиває талант» учня, в дійсності знання традицій і накопиченого століттями досвіду може стати дієвим інструментом для розвитку здібностей художника [59, 19]. Так, ми можемо побачити, що дисципліна «Історія мистецтв та дизайну» розвиває у майбутнього дизайнера навички аналізу, дослідження, його креативність, адже усвідомлення фундаментальних правил надає змогу перетворювати їх на власні ідеї. Р. Вільямс пропонує такі прості правила дизайну:

1. Вивчіть правила. Вони простіше, ніж можна подумати.
2. Якщо ви їх порушуєте, робіть це свідомо. Сформулюйте їх, щоб позначити проблему.
3. Застосуйте правила. Результати вас вразять [52, 14].

Таким чином, багатьма авторами, які було розглянуто у даному дослідженні, наголошується важливість дослідження історії мистецтва та дизайну, тобто досвіду попередніх майстрів, засвоєння їх досвіду та технік, а також вивчення фундаментальних законів і правил мистецтва. «Якщо ви порушуєте правила, робіть це свідомо» – це значить, що для найбільш ефективної діяльності дизайнеру необхідно засвоїти певні знання, уміння та навички з дисципліни історії мистецтв та дизайну, навчитися накопичувати та перетворювати інформацію, набути здатності не лише «цитувати» роботи давніх майстрів, а на основі їх досвіду доходити до власних висновків.

Для українського дизайнера також велику важливість має дослідження української культури та мистецтва. Так само, як автори беруть натхнення з чужих культур, фахівець може брати та перетворювати і робити частиною своїх робіт елементи українського мистецтва. Дослідження історія української культури формує ідентичність і національну самоповагу, так як дана дисципліна фокусується на таких аспектах, як національна мова, традиції, історична пам'ять і як вони взаємодіють [16, 5]. Т. Ніколаєва, Т. Шафранська та Т. Ніколаєва також зазначають на важливості вивчення української культури як спосіб уникнення розповсюджених шаблонів західного мистецтва, що поширені

по всьому світові. Авторки вважають, що при дослідженні дизайну не повинно бути орієнтоване головним чином лише на західних зразках дизайну. Фокус даного дослідження націлений на сферу дизайну одягу, але можна сказати, що ця думка є актуальною і для дизайну в широкому сенсі цього поняття. Авторки вважають, що недостатні знання творчості народних майстрів, відсутність вмінь введення етнотрадицій в сучасне середовище та навичок роботи в галузі народних ремесел породжує стандартні одноманітні проекти. Підготовка майбутніх фахівців дизайну часто проходить без достатнього дослідження особливостей українського мистецтва. Т. Ніколаєва, Т. Шафранська та Т. Ніколаєва пропонують більше уваги приділяти процесу дослідження та перетворенню аналізу національного художнього зразка до ескізів дослідницьких проектних рішень та дизайн-проекту, а також разом із вивченням робіт сучасних дизайнерів впроваджувати аналіз національних творів народних майстрів [35].

Таким чином, одним із важливих компонентів формування готовності до застосування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності також є вивчення історії українського мистецтва. Майбутні фахівці повинні усвідомлювати особливості українського мистецтва, аналізувати твори українських фахівців, що в подальшій діяльності дає змогу уникнути розповсюджених кліше та «штампів», які утворюються через поверхневе вивчення лише західного мистецтва.

Ю. Соловйова та О. Мкртічян визначають дослідження українського мистецтва його великим потенціалом. Його вивчення поєднує як пізнавальну мету, так і сприяє морально-естетичному розвитку студентів. Значення курсу полягає передусім у тому, що він формує науковий світогляд студентів, загальноосвітній, фаховий і культурний рівень майбутнього спеціаліста [48, 4].

Отже, майбутній фахівець дизайну має усвідомлювати основні цілі дизайну, а також вміти визначати власні; через вивчення історії мистецтва та дизайну вивчати, аналізувати, та досліджувати мистецтво давніх часів, що розвиває здатність студента до формування його індивідуального стилю та

творчості; розуміти правила дизайну, та порушувати їх свідомо; розвивати свій науковий світогляд та культурний рівень через дослідження історії мистецтва різних культур, зокрема української.

1.3. Структура готовності майбутніх бакалаврів дизайну до застосування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності як наукова проблема

На сьогоднішній день існує потреба у висококваліфікованих фахівцях, що здатні проявити творчий підхід у своїй діяльності і відповідають вимогам потенційних роботодавців, які потребують фахівців спеціальності «Дизайн». Готовність до професійної діяльності є складовою професійної компетенції, від неї залежить ефективність діяльності фахівця після закінчення навчального закладу.

Для визначення вимог до майбутнього фахівця дизайну звернімося до посадової інструкції дизайнера. Таким чином, дизайнер має такі загальні обов'язки, як своєчасне і якісне виконання художньо-оформлювальних робіт із замовлень підрозділів підприємства, розробка проектів художнього і технічного оформлення видань виходячи з інформації, отриманої від безпосереднього керівника чи клієнта, складання ескізів і виконання роботи по художньому оформленню публікацій різного характеру, консультація свого безпосереднього керівника (клієнта) про принципи і варіанти рішення поставлених дизайнерських задач, створення ілюстрації до текстів (малюнки, схеми, графіки, діаграми, ін.), розробка нові шрифти, стилі оформлення і т.п. [40].

Таким чином, підготовка майбутнього фахівця дизайну передбачає розвиток у нього креативності, творчого підходу до своєї діяльності, заохочення прояву індивідуальності; вивчення фундаментальних принципів та правил мистецтва та дизайну, а також дослідження історії мистецтва та дизайну для розвитку у майбутнього спеціаліста здатності до накопичення та

перетворення знань та досвіду майстрів минулого часу та сьогодення для можливості знаходження власних підходів до вирішення проблем у майбутній професійній діяльності.

Цзя Яочен як одну з провідних тенденцій модернізації вищої професійної освіти виділяє підвищення професійної компетентності, яка передбачає створення умов для прояву індивідуальності, виявлення і оптимальний розвиток творчих можливостей особистості [56]. Т. Хомяковська та А. Калініченко, проаналізувавши стан сучасної науки і практики, прийшли до такого висновку, що стратегія вдосконалення вітчизняної професійної освіти потребує більшого розвитку. Автори вважають, що необхідним є створення в освітньому процесі університету умов, що забезпечують розвиток фахівця, орієнтованого на пізнання, творчу самореалізацію та готовність до прийняття ефективних професійних рішень [55]. Таким чином, на сьогоднішній день формуванню готовності майбутніх спеціалістів до професійної діяльності приділено недостатньо уваги.

За словником практичного психолога, готовність до дії – це установка, спрямована на виконання якогось дії, яка передбачає:

1) наявність певних знань, умінь, навичок, а також готовність до протидії, що виникають під час виконання дії перешкод;

2) приписування виконуваного дії якогось сенсу особистісного [10, 82]. О. Кириченко у статті запропонував чотири основні критерії формування готовності студентів: мотиваційний, інтеграційний, діяльнісний та творчий [18].

Отже, готовність до професійної діяльності настає за умови наявності необхідних знань, умінь та навичок, здатності до подолання проблем. Також важливим чинником готовності до професійної діяльності є приписування людиною, що цю діяльність виконує, певного особистісного сенсу.

Т. Гармаш визначає такі основні підходи щодо трактування готовності до професійної діяльності:

- функціональний (готовність як психічний стан особистості), особистісний (готовність як цілісне особистісне утворення);

- особистісно-діяльний (готовність як прояв усіх граней особистості, що забезпечують можливість ефективно виконувати свої професійні функції);
- результативно-діяльнісний (готовність як результат процесу підготовки до професійної діяльності);
- акмеологічний (готовність як самосприйняття людиною своєї діяльності, усвідомлення особистісної та суспільної значущості здійснюваної діяльності) [8].

Щодо готовності до майбутньої професійної діяльності власне фахівців дизайну, Т. Штайнер виділяє такі спеціальні компетентності випускників-дизайнерів, як здатність здійснювати концептуальне проектування об'єктів дизайну з урахуванням функціональних, технічних, технологічних, екологічних та естетичних вимог, а також здатність проведення проектного аналізу усіх впливових чинників і складників проектування та формування авторської концепції проекту. Також автор підкреслює, що майбутньому дизайнеру важливо усвідомлювати причинно-наслідкові зв'язки у розвитку дизайну та сучасних видів мистецтв та вміти використовувати ці знання у власних проєктах [61].

О. Зосименко зауважує, що важливим компонентом формування готовності майбутніх фахівців до майбутньої професійної діяльності є набуття певних знань та їх засвоєння і творче осмислення [15]. Таким чином, однією з вимог до студента є розвиток його здатності не тільки накопичувати, а й осмислювати та перетворювати набуті знання.

Н. Школяр розглядає готовність дизайнера до майбутньої професійної діяльності та визначає у складі готовності до професійної діяльності такі складові елементи як знання, вміння та навички, а також особистісні характеристики фахівця. Також автор визначає готовність майбутнього фахівця до професійної діяльності трьома взаємопов'язаними аспектами:

- особистісний (морально-психологічна);
- когнітивний (теоретична);
- праксеологічний (практична).

Таким чином, автор, узагальнивши головні елементи готовності майбутнього фахівця та аспекти, що вказують на його готовність до професійної діяльності, утворює структурні компоненти системи професійної підготовки майбутніх дизайнерів:

- когнітивний (обізнаність про сутність, зміст та вимоги до своєї професії);
- діяльнісний (ступінь морально-психологічної готовності майбутнього фахівця до професійної діяльності, зацікавленість майбутньою діяльністю, задоволення результатом, рівень мотивації, прагнення до самовдосконалення);
- особистісний (практична готовність до професійної діяльності) [60].

Британський нейробіолог, культурний оглядач, доктор наук та директор наукової галереї Королівського коледжу Лондона Д. Глейзер, зазначає, що дослідження мистецтва також впливає на роботу мозку людини. Знання, набуті під час навчання та дослідження, впливають на те, як людина спостерігає за речами, що зокрема стосується мистецької діяльності. Автор пише, що вчені прослідкували за рухом очей мистецтвознавця, і результат показав, що те, яким чином така людина проводить, зупиняє та фіксує свій погляд на певних точках полотна, розкриває її майстерність, що кардинально відрізняється від нетренованої людини [66].

Таким чином, дослідження історії мистецтва та дизайну розвиває у майбутнього фахівця навички аналізу та спостереження, і П. Ренд продовжує це ствердження та зауважує, що зазвичай дизайнер починає роботу над проєктом, не маючи якихось конкретних продуманих ідей. Напроти, працюючи на проєктом та цією ідеєю, дизайнер повинен провести ретельне дослідження і спостереження теми своєї роботи, даної задачі, проаналізувати схожі рішення інших дизайнерів. Свідомо чи несвідомо, дизайнер аналізує, інтерпретує, формулює, а також спрощує та відкидає зайві елементи. Важливим є те, що дизайнер також завжди повинен думати про клієнта, споживача, і опиратися на його естетичні вподобання. Коли накопиченого матеріалу недостатньо, задачею дизайнера стає переформулювання проблеми, пошук інших підходів та рішень.

Аналізуючи (розбиваючи складний матеріал на найпростіші компоненти за категоріями «як», «навіщо», «коли» і «де»), дизайнер ставить перед собою завдання [43, 12].

На думку Г. Яковенко, дослідження історії повинне формувати у студентів такі якості та компетентності, як історична свідомість, креативність. Студент повинен вміти орієнтуватися в історичному часі, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та орієнтуватися в історичному просторі. Також автор зауважує, що студент повинен розвивати навички роботи з джерелами історичної інформації, вміти інтерпретувати зміст джерел і визначати їх надійність, виявляти і критично аналізувати розбіжності в позиціях авторів джерел, а також розуміти множинність трактувань минулого та зіставляти різні його інтерпретації, а також осмислювати зв'язки між історією і сучасним життям [63, 61]. Дані рекомендації також можливо застосовувати стосовно дослідження історії мистецтв та дизайну. Такі компетентності, як історична свідомість та креативність є необхідними для майбутнього фахівця дизайну. Науковцями було зазначено, що у своїй діяльності дизайнери нерідко «цитують» твори митців минулого часу, і також зауважується, що такий процес потребує від фахівця обізнаності в історії мистецтв та дизайну, а також вміння накопичувати, і, головне, перетворювати інформацію для уникнення копіювання.

Неабияку роль у формуванні готовності до професійної діяльності студентів дизайну також є самостійна робота, яка дозволяє застосувати знання з інших предметів, зокрема історії мистецтва та дизайну, на практиці. Самостійна робота студента не лише сприяє кращому засвоєнню студентом навчального матеріалу, але також допомагає майбутньому фахівцеві глибше зрозуміти обрану професію та підвищити його конкурентоздатність на ринку праці.

Г. Тобілевич зазначає, що основні завдання самостійної роботи студентів залежать від таких аспектів:

- демонстрація мобільності і креативності мислення;
- вміння оперувати засобами обробки інформації;

- прояв здібностей до творчої праці та думки;
- систематизація та закріплення отриманих теоретичних знань і практичних умінь;
- поглиблення і розширення теоретичних знань;
- готовність відповідально та організовано працювати у команді;
- формування самостійності мислення, здібності до саморозвитку, самовдосконалення та самореалізації;
- розвиток дослідницьких умінь.

Отже, завдання самостійної роботи студентів визначається залежно від цілі окремо виділеного заняття. Самостійна робота може бути направлена на розвиток креативного мислення студента, навичок накопичення та обробки інформації, поглиблення, закріплення та систематизацію знань, а також підготовку до роботи в команді.

Також автор зазначає, що успішність і якість виконання самостійного завдання студентами залежать від якості проведеного заняття і рівня засвоєного матеріалу. Важливим також є урізноманітнення навчальної діяльності студента після визначення мети самостійного завдання. Самостійні завдання варто проводити регулярно і систематично, так як таким чином підвищується якість підготовки майбутніх спеціалістів. Пов'язуючи вивчення теоретичних питань з практичною діяльністю, самостійні роботи дають можливість студентам самим ліквідувати прогалини, розширювати знання, творчо застосовувати їх у вирішенні різних завдань. У зв'язку з цим, з пасивного споживача знань студент перетворюється в активного творця, що вміє сформулювати проблему, проаналізувати шляхи її вирішення, знайти оптимальний результат і довести його правильність [51]. Таким чином, самостійна робота студента як спосіб навчання може бути інструментом активної підготовки до застосування знань з історії мистецтва до майбутньої професійної діяльності дизайнера. Самостійна робота створює такі умови навчання, у яких студент має змогу на практиці застосувати набуті ним раніше знання, уміння та навички, при цьому прийняти на себе активну роль замість спостерігача або слухача. Систематичне

проведення самостійних занять значно підвищує рівень підготовки майбутнього фахівця, а успішність виконання цієї роботи залежить від рівня засвоєних студентом знань, його вміння застосувати їх на практиці, швидко орієнтуватися та знаходити креативні та оригінальні підходи до вирішення поставленої задачі. Під час виконання самостійної роботи студент активно досліджує, аналізує та інтерпретує отриману інформацію, шукає нові засоби для вирішення поставленої перед ним задачі.

М. Монтейро пояснює важливість застосування знань історії мистецтв у з точки зору застосування набутих знань у професійній діяльності таким чином, що дизайн поєднує традицію (знайомі форми, умови і способи взаємодії) з новизною, тобто з новими формами, покликаними привернути увагу користувачів [30, 17]. Таким чином, перед дизайнером стоїть нелегка задача розробити такий продукт, який буде поєднувати в собі традиційні та сучасні елементи, тобто такий продукт повинен мати змогу запропонувати споживачам щось нове і в той же час знайоме, те, що буде викликати у користувача ностальгічні почуття.

Отже, готовність застосування знань з історії мистецтва підвищує ефективність діяльності майбутнього фахівця та сприяє успішному виконанню власних обов'язків і реалізації набутих за час навчання знань, умінь та навичок, а також розвиває у майбутнього фахівця вміння перетворювати накопичені їм знання.

Також важливо зазначити, що можливість формування готовності майбутніх майбутніх бакалаврів дизайну до застосовування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності в навчальному процесі має місце за умов спонукання професійного розвитку, заохочення прояву індивідуальності, а також врахування особистих потреб студента.

Отже, високу готовність майбутніх бакалаврів дизайну до застосовування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності можна визначити за таких умов:

- активне, позитивне ставлення до майбутньої діяльності;

- наявність певних знань, умінь та навичок, готовності до вирішення поставлених задач;
- вкладання самим студентом особистісного сенсу у виконувану їм діяльність;
- розуміння причинно-наслідкових зв'язки у розвитку дизайну та сучасних видів мистецтв;
- уміння орієнтуватися в історичному просторі;
- успішне виконання самостійних завдань.

Таким чином, за умови готовності до застосування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності майбутні бакалаври дизайну повинні за допомогою вивчення історії мистецтв та дизайну набути таких вмінь та навичок, як здатність до накопичення, обробки та аналізу набутих знань; уміння орієнтуватися в історичному часі; уміння працювати з джерелами історичної інформації, інтерпретувати зміст джерел, визначати їх надійність, виявляти і критично аналізувати розбіжності в позиціях авторів джерел; засвоєння основних правил та принципів мистецтва; аналіз та осмислення творів та досвіду майстрів минулого часу, усвідомлення взаємозв'язків між мистецтвом минулого та сьогодення, на основі чого можливо будувати нові підходи до вирішення проблем у власній діяльності; засвоєння мистецтва як осмисленої діяльності, яка потребує інтенсивної розумової праці, а також уникнення копіювання рішень фахівців, пошук власного стилю. Також важливо приділяти увагу орієнтації майбутнього фахівця на культурні особливості, матеріальну та духовну культуру нації. Поглиблення у вивчення історії мистецтва окремих культур, зокрема української, допомагає фахівцеві уникати повторення і поширення застарілих кліше та рішень, які виникають при поверхневому вивченні історії мистецтва Заходу, а також надають витворам дизайнера особливого і особистого для нього національного колориту.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ДИЗАЙНУ ДО ЗАСТОСОВУВАННЯ ЗНАНЬ З ІСТОРІЇ МИСТЕЦТВА ТА ДИЗАЙНУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Педагогічні умови підготовки майбутніх бакалаврів дизайну до застосовування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності

Основою формування готовності майбутніх бакалаврів дизайну до майбутньої діяльності та застосовування знань з історії мистецтва та дизайну є створення сприятливих педагогічних умов. За «Словником-довідником з професійної педагогіки» педагогічні умови визначаються як – обставини, за яких залежить та відбувається цілісний продуктивний педагогічний процес професійної підготовки фахівців, що опосередковується активністю особистості, групою людей [47, 193]. А. Найн визначає педагогічні умови як сукупність об'єктивних можливостей, змісту, форм, методів і засобів, які спрямовані на вирішення завдань педагогічного дослідження [33, 15]. В. Манько характеризує педагогічні умови як взаємопов'язану сукупність внутрішніх та зовнішніх параметрів а також їх якісних характеристик, які забезпечують високу результативність навчально-виховного процесу і відповідають психолого-педагогічним критеріям оптимальності [26, 153]. В. Андрєєв визначає поняття «педагогічні умови» як обставини навчального процесу, які є результатом цілеспрямованого відбору та застосування елементів змісту, методів та форм навчання для досягнення певних дидактичних цілей [1, 254].

Отже, проведений дослідження визначень понять «педагогічні умови» дозволяє визначити педагогічні умови як об'єктивних можливостей, змісту, форм, методів і засобів, які спрямовані на вирішення завдань педагогічного

дослідження, які також є сприятливим чинником для ефективної підготовки майбутнього фахівця до професійної діяльності.

Важливо зазначити те, що студенти-дизайнери потребують окремих педагогічних умов, які будуть задовольняти потреби учасників процесу навчання саме художнього профілю. Серед таких педагогічних умов, як дотримання вимог державного стандарту під час розробки змісту освіти та якісне планування навчально-виховного процесу С. Захарова виділяє заохочення самостійної роботи студентів, проведення практичних робіт і комбінування різноманітних форм навчання. Також С. Захарова виділяє важливість розвитку у студентів художнього профілю розвитку самооцінки власної художньої діяльності та запровадження інноваційної системи контролю знань і вмінь майбутніх фахівців художнього профілю [14].

Важливим аспектом готовності майбутнього бакалавра дизайну до професійної діяльності та застосовування знань з історії мистецтва та дизайну є готовність майбутнього фахівця до саморозвитку. В. Фрицюк визначає такі підходи, що виступають основою готовності фахівця до професійного саморозвитку:

- акмеологічний підхід (саморозвиток майбутнього фахівця як особистості, орієнтованої на високий професіоналізм, глибоке володіння необхідними знаннями та креативність);
- аксіологічний (враховування ціннісних аспектів професійної діяльності);
- антропоцентричний підхід (сучасні цілі й засоби розвитку здібностей фахівця, зокрема готовність до професійного саморозвитку);
- діяльнісний підхід (організація навчання і виховання, за якої майбутній фахівець формує здатність до самоосвіти і командної роботи та розвиває ключові компетентності);
- компетентнісний підхід (здатність до навчання, самовизначення, самоактуалізація, соціалізація, розвиток індивідуальності особистості);
- культурологічний підхід, (саморозвиток майбутнього фахівця крізь

призму поняття культури, а також взаємодія з іншими культурами);

- особистісний підхід (центральним суб'єктом є особистість, яка є суб'єктом удосконалення в контексті свого професійного саморозвитку через власну діяльність);

- синергетичний підхід (забезпечує можливість поєднання та утворення взаємозв'язків між елементами систем);

- системний підхід (процес підготовки майбутніх учителів до безперервного професійного саморозвитку визначається як педагогічна система) [53, 16].

Використання методів, що були запропоновані В. Фрицюк, дозволяє визначати та поєднувати підходи, які можуть стати за основу створення педагогічних умов для підготовки майбутніх бакалаврів до застосовування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності. Особливість вище зазначених методів також є у тому, що основний їх фокус є у формуванні готовності майбутнього фахівця до професійного саморозвитку, що є важливим елементом у ході дослідження дисципліни «Історія мистецтва та дизайну».

Важливим аспектом підготовки студентів дизайну до майбутньої діяльності є розвиток у них спонукальних мотивів навчання. За психологічним словником, мотив - це спонукальна причина дій та вчинків людини, зумовлених об'єктивними потребами. Основою мотиву діяльності й поведінки людини виступають потреби, інтереси, емоції, установки. Загальним механізмом виникнення мотиву є реалізація потреб в процесі пошукової активності і, тим самим, перетворення її об'єктів у мотиви – предмети потреб [42, 73]. О. Пожидаєва зазначає, що розвиток таких мотивів навчання у студентів залежить від таких умов, як усвідомлення студентом цілі навчання, розуміння значущості засвоєних знань, новизна інформації тощо. Також авторка підкреслює таку умову розвитку мотивації студента, як емоційність викладання інформації, а також створення позитивного психологічного клімату у навчальній групі [38].

С. Чирчик компонентом спонукального мотиву навчання студента

визначає пізнавальний інтерес. Автор визначає пізнавальний інтерес як постійне прагнення до пізнання, до нових більш інтегрованих і глибоких знань. Систематично зміцнюючись і розвиваючись, пізнавальний інтерес набуває мотиваційної форми до освітнього процесу. Таке ставлення студента до освітнього процесу значно збільшує його ефективність. За переконанням психологів, пізнавальний інтерес несе «пошуковий» характер. Під його впливом у людини поступово виникають питання, відповіді на які вона сама активно знаходить. Тобто, пошукова діяльність студента реалізується з захопленням, він відчуває емоційне піднесення, задоволення від результату свого пошуку [58, 190].

Таким чином, розвиткові мотивації студента до навчання сприяють такі педагогічні умови, як розуміння і усвідомлення студентам цілі навчального процесу, а також значущості засвоєних ним знань для подальшої професійної діяльності. Важливою умовою також є емоційне викладання навчальної інформації, що буде мати у студента емоційний оклик, і, насамперед, у навчальній групі повинен панувати позитивний психологічний клімат, особистість студента повинна поважатися.

Е. Базилюк наголошує на важливості формування міждисциплінарних зв'язків у педагогічних умовах навчального процесу. Авторка пише, що дизайнер повинен бути компетентним в основах формоутворення, проектування, знати основи композиції, бути обізнаним в новітніх матеріалах, перспективних методах проектування та орієнтуватися в психології клієнта для вивчення взаємовідносин між товаром і споживачем. Таким чином, авторка зазначає, що ефективнішому розвитку майбутнього фахівця сприяють набуті ним знання не лише з «профільних» творчих дисциплін, а й інших напрямків науки. Е. Базилюк вважає, що дисципліни, які не відносяться до мистецьких і проектних (психологія, матеріалознавство, релігієзнавство, соціологія, культурологія тощо), повинні викладалися не на ознайомчому рівні, а з врахуванням специфіки дизайнерської роботи, щоб студенти бачили необхідність отриманих знань і сферу їх застосування. Тому не слід виключати

можливість викладання таких дисциплін, з точки зору міждисциплінарного зв'язку, викладачами-дизайнерами [3, 6].

Також у процесі підготовки майбутніх бакалаврів дизайну до майбутньої діяльності та застосування знань з історії мистецтва та дизайну чималу роль грає поступове ускладнення діяльності студентів від курсу до курсу. Т. Мала пропонує вводити більші рівні складності завдань, виходячи із цілей навчання на кожному етапі підготовки, ступеня теоретичної забезпеченості, самостійності студентів у процесі діяльності, рівня підготовленості й індивідуальних особливостей. Авторка пише, що саме так здійснюється перехід від абстрактної моделі професійної діяльності фахівця до реальної, конкретної. Також Т. Мала зазначає на важливості застосування під час навчання курсових проєктів, виробничої практики і дипломних проєктів. Такі завдання, на думку авторки, максимально наближені до виробничих завдань, і можуть виступати ефективним інструментом професійної підготовки майбутніх фахівців дизайну, адже у процесі виробничої практики студенти виконують реальні комплексні професійні завдання [25]. Таким чином, дієвою рушійною силою у формуванні готовності майбутніх бакалаврів дизайну до застосування знань з історії мистецтв та дизайну у професійній діяльності можуть виступати такі форми роботи, як самостійна робота, курсова, дипломна робота, а також практична робота, завдання яких максимально наближено до виробничих завдань. Також важливим аспектом є поступове збільшення складності цих завдань залежно від мети навчання, що може сприяти мотивації студента до самостійної роботи, самоосвіти та саморозвитку.

Ще одною формою навчальної роботи, яка, на думку Т. Белана, сприяє ефективному розвитку готовності майбутнього фахівця до професійної діяльності, є педагогічна практика. Автор вказує, що педагогічна практика – це невід'ємна складова організації навчального процесу, що спрямована на поглиблення, закріплення, набуття вміння застосовувати теоретичні знання студентів у практичній діяльності. Педагогічна практика розв'язує наступні завдання:

- забезпечує фундаментальний науковий всебічний розвиток особистості;
- впливає на психолого-педагогічну підготовку;
- сприяє виробленню умінь та навичок професійної діяльності;
- формує розуміння необхідності володіти навичками неперервної освіти;
- розвиває здібності спілкуватися з учнями, колегами, батьками [4].

Таким чином, педагогічна практика, залежно від цілей навчального процесу, також може бути дієвим інструментом у формуванні готовності майбутніх фахівців до застосовування знань з історії мистецтв та дизайну у професійній діяльності, так як педагогічна практика сприяє розширенню та поглибленню вже набутих знань, а також застосуванню цих знань у практичній діяльності. Також педагогічна практика впливає на психологічну підготовку майбутнього фахівця.

Проведений аналіз педагогічних умов, запропонованих науковцями, дозволяє стверджувати, що педагогічні умови, яких потребують студенти дизайну для підготовки їх до майбутньої професійної діяльності і застосуванні у ній знань з історії мистецтв та дизайну мають, перш за все, враховувати завдання та цілі навчального процесу та сприяти застосуванню індивідуального підходу до кожного студенту. В. Горянський характеризує інноваційне художньо-педагогічне освітнє середовище таким чином:

- наявність настанов і позитивної мотивації на художньо-педагогічну діяльність майбутнього бакалавра дизайну;
- здійснення цілеспрямованої, систематичної підготовки студентів до опанування знаннями з психологопедагогічних і професійно орієнтованих дисциплін художньо-педагогічного спрямування та формування індивідуально-творчого стилю професійної діяльності;
- наявність емоційно сприятливого клімату й взаємостосунків співпраці й співтворчості, діалогового спілкування між викладачами й студентами в процесі професійної підготовки; створення атмосфери культурно-освітнього середовища, наповненого художньо мистецьким змістом [11].

Також важливим є розвиток у студентів спонукальних мотивів до навчання і пізнавального інтересу. Студент, який розуміє власні цілі та цілі навчального процесу, усвідомлює значущість набутих знань для застосування у майбутній професійній діяльності, самостійно проявляє ініціативу у навчальному процесі, стає його активним учасником. Важливим є заохочення самостійної навчальної діяльності студента, що сприяє його стремління до професійного саморозвитку такими навчальними формами роботи як практична, самостійна робота, курсова робота, практика на виробництві тощо. Перелічені форми роботи сприяють поглибленню знань студента, а також знаходження шляхів до нестандартного застосування все набутих знань з інших дисциплін.

Після проведеного дослідження ми можемо запропонувати такі організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх бакалаврів дизайну професійної діяльності:

1. Збудження інтересу студентів до історії мистецтва та дизайну у процесі фахової підготовки.
2. Використання сучасних технологій в освітньому процесі.
3. Розвиток художнього мислення у студентів-дизайнерів.
4. Застосування контекстного навчання у практичній підготовці студентів-дизайнерів.

Далі розглянемо запропоновані організаційно-педагогічні умови навчання детальніше:

1. Збудження інтересу студентів до історії мистецтва та дизайну у процесі фахової підготовки.

Важливою частиною підготовки студентів дизайну до майбутньої діяльності є збудження їх інтересу до історії мистецтва та дизайну. Пізнавальний інтерес утворює позитивне ставлення студента до дисципліни, яку він вивчає, а також спонукає до самоосвіти, допомагає йому самостійно шукати відповіді на додаткові питання, які виникають у нього у процесі навчання. Збудження інтересу студентів до історії мистецтва та дизайну є

важливою умовою навчання студентів-дизайнерів, що збільшує якість засвоєння матеріалу. На нашу думку, інтерес до дисципліни у студента виникає за умови створення позитивної атмосфери під час навчання, емоційного викладання матеріалу викладачем. Також важливим є встановлення цілі вивчення історії мистецтв та дизайну і усвідомлення студентом значущості даної дисципліни у професійній діяльності.

2. Використання сучасних технологій в освітньому процесі.

Мета використання інноваційних технологій – збільшення ефективності освітньої діяльності та поліпшення її результати, розвиток знань, умінь та навичок студентів, а також розвиток їх індивідуальності та моральних якостей.

На нашу думку, в контексті підготовки дизайнерів до професійної діяльності, важливу роль має комп'ютеризація навчального процесу, так як діяльність дизайнера як фахівця тісно пов'язана із сучасними технологіями, тому необхідно забезпечити студентів знаннями, вміннями та навичками, які стосуються комп'ютерних технологій, які пов'язані з дизайнерською професійною діяльністю. У навчальному процесі комп'ютер має виступати як робочий інструмент та використовуватися під час вивчання таких фахових дисциплін, як художня графіка, художнє проектування, ілюстрація тощо.

3. Розвиток художнього мислення у студентів-дизайнерів.

Сьогодні одним із пріоритетів навчального процесу у закладах вищої освіти є розвиток творчого мислення студентів, і, на нашу думку, це є особливо важливим аспектом у підготовці студентів-дизайнерів. В процесі навчання бакалавр дизайну повинен набувати не лише основних знань, умінь та навичок, але й розвиватися як особистість, здатна до творчості і нестандартного мислення.

Творче мислення тісно пов'язане із художньою діяльністю майбутнього дизайнера, а також із власне мистецтвом та художнім образом. Художнє мислення часто характеризують наявністю у людини таких якостей, як інтуїція, творча уява, фантазія, асоціативність тощо. Тому є підстава вважати, що освітній процес повинен бути спрямований на розвиток таких якостей у

студентів шляхом введення у навчання різноманітних видів навчальної роботи, проведення міждисциплінарних зв'язків між предметами, проведення самостійних та практичних робіт, а також заохочення ініціативи студентів, проявлення ними індивідуальності та оригінальності.

4. Застосування контекстного навчання у практичній підготовці студентів-дизайнерів.

Контекстне навчання поєднує в собі різноманітні форми і засоби навчання для моделювання предметного і соціального змісту діяльності. Контекстне навчання відрізняється своєю гнучкістю, яка дозволяє використовувати різні комбінації технологій, методів і прийомів навчання. Ще однією суттєвою перевагою контекстного навчання є поступове введення у навчальний процес елементів професійної діяльності.

На нашу думку, контекстне навчання має місце бути у практичній підготовці студентів-дизайнерів завдяки своїй гнучкості, яка надає змогу враховувати індивідуальні потреби викладачів та студентів, а також активній підготовці майбутніх дизайнерів до професійної діяльності шляхом впровадження у навчальний процес практичних та самостійних занять, ігрових форм навчання тощо.

2.2. Роль спецкурсу «Історія мистецтва та дизайну» у формуванні готовності майбутніх бакалаврів дизайну до професійної діяльності

Однією з важливих педагогічних умов підготовки майбутніх бакалаврів дизайну до професійної діяльності є формування міждисциплінарних зв'язків між предметами, які вивчає студент. Такі предмети, як основи композиції, колірна теорія тощо надають майбутньому фахівцеві базові знання, виходячи з яких він надалі може створювати більш складні, комплексні творчі проекти. У свою чергу, така дисципліна як «Історія мистецтв та дизайну» надає студенту інформацію про виникнення певних видів композицій, мотивів тощо, а також

одразу представляє приклад їх застосування у вигляді робіт майстрів старого часу, за допомогою чого можна простежити розвиток окремих жанрів, методів та прийомів образотворчого мистецтва. Н. Сергеева з приводу історії дизайну зазначає, що дизайн, синтезуючись із традиційними й новими видами мистецької творчості та поєднуючись із різними науковими галузями, за короткий період розвинувся у безліч напрямів та спеціалізацій – від уже звичних промислового, графічного чи середовищного до дизайну меблів, транспорту, вуличного обладнання, дизайну тканин й одягу, дизайну систем візуальних комунікацій, медіа-дизайну, ландшафтного дизайну, дизайну експозицій тощо [44]. Так, ми можемо побачити, що у своїй діяльності фахівці дизайну, вивчаючи історію мистецтв та досліджуючи роботи попередніх майстрів, застосовували плоди їх досвіду у контексті сучасного для них світу та його проблем, і, таким чином, утворювали нові оригінальні вирішення задач та створювали нові стилі та методи мистецтва.

На основі проведеного дослідження ми пропонуємо таку організацію спецкурсу «Історія мистецтва та дизайну»:

Спеціальність: 022 Дизайн.

Кількість кредитів: 3.

Кількість годин: 90.

Лекційні заняття: 34 год.

Практичні заняття: 13 год.

Анотація:

Спецкурс «Історія мистецтва та дизайну» є однією з фундаментальних фахових дисциплін спеціальності 022 «Дизайн». Вивчення дисципліни «Історія мистецтва та дизайну» є засобом образного пізнання навколишнього світу та формує у студента власне ставлення до мистецтва, формує навички аналізу та трансформації набутої інформації, сприяє вмінню орієнтуватися у закономірностях мистецтва, його жанрах та стилях та їх впливі один на одного.

Мета спецкурсу: дослідження світових досягнень сфери образотворчого мистецтва та дизайну. Естетичне та моральне виховання та засобом образного

пізнання навколишнього світу.

Загальні компетентності:

- знати основні етапи історичного розвитку та становлення образотворчого мистецтва;
- вміти аналізувати та обговорювати основні етапи історичного розвитку та становлення образотворчого мистецтва;
- аналіз етапів розвитку та досягнення образотворчого мистецтва в різних країнах;
- орієнтуватися в основних стилях та жанрах мистецтва;
- здатність до стилістичного аналізу художніх творів.

Фахові компетентності:

- знати і розрізняти роботи видатних майстрів минулих часів, засоби їх виконання;
- застосування набутих знань для конкретної тематики дослідження у своїй професійній та громадській діяльності;

Таким чином, в результаті вивчення курсу «Історія мистецтва та дизайну», студент повинен набути знань щодо основних етапів історичного розвитку та становлення образотворчого мистецтва та вміти їх аналізувати і обговорювати. Студент повинен орієнтуватися в основних особливостях стилів та жанрів образотворчого мистецтва, знати і розрізняти роботи видатних майстрів минулих часів, засоби їх виконання. Також студент повинен набути навичок стилістичного аналізу художніх творів, що потрібно йому для подальшої творчої роботи. Л. Краснікова зазначає, що, при роботі над проектом, дизайнер повинен застосовувати набуті ним професійні знання та художній талант до своєї справи, а також мати розвинуте креативне мислення, індивідуальний стиль. На думку авторки, сутність дизайну полягає головним чином у поєднанні дотримання фахівцем правил дизайну, та у той же час прагнення до оригінальності [22]. Так, у процесі здобуття освіти майбутній фахівець повинен розвивати в собі навички добувати і перероблювати інформацію і шукати нестандартні шляхи її застосування у своїй діяльності. Навички дискусії,

аналізу, пошуку інформації, що майбутній фахівець здобуває під час вивчення дисципліни «Історія мистецтва та дизайну» виконують чималу роль у подальшій діяльності дизайнера.

С. Шумега вважає, що важливість вивчення історії полягає у тому, що не можна творити сучасного не знаючи минулого, адже кожна наука та дисципліна спирається на досвід та здобутки науковців та майстрів минулих часів. Науково-технічний прогрес сприяє розвиткові процесів навчання в усіх галузях мистецтва, науки, техніки і побуту, проте автор звертає увагу на те, що фундаментальні принципи будь-якої діяльності мають своє коріння у минулому, і тому необхідно, аналізувати і вдосконалювати те, що було зроблено майстрами минулого [62, 3].

Для наведення прикладу використання досвіду майстрів попереднього часу звернімося до творчості такого художника як Вільям Моріс. Цей художник був одним із найкрупніших представником другого покоління «прерафаелітів» (товариство художників, творчість яких мала за ціль відродження раннього італійського мистецтва). А. Гавриленко пише, що Вільям Моріс багато в чому наслідував середньовічні тенденції творчості, проте помилковою є думка щодо сліпого наслідування Вільямом Морісом у своїх роботах середньовічних мотивів. Художник звертається до них, але не копіює, а намагається поєднати здобутки попередників та натуралізм. Він вважав, що природа є найкращим джерелом натхнення [7, 29]. Так, ми можемо побачити, що автор не лише звертався до творчості майстрів середньовіччя, а і мав власні принципи установи та погляди на мистецтво, які вплинули на становлення власного індивідуального стилю художника. Для порівняння звернімося до прикладу середньовічного орнаменту (див. рис. 2.1.) [45] та роботи власне Вільяма Моріса (див. рис. 2.2.) [31].

Таким чином, ми можемо побачити, що вплив середньовічних майстрів на В. Моріса дуже помітний. Обом роботам притаманні округлі форми та природні мотиви, але помітно, що художник не лише сліпо «цитував» твори своїх попередників, але і вносив у свою творчість власний оригінальний підхід.

Натхнення автора природними формами помітно у більш органічних та плавних формах, тобто менш грубих та спрощених. Також В. Моріс на основі все набутих ним знань та досвіду ускладнює власну задачу та створює більш «заплутані» та «хімерні» орнаменти, які відрізняються від значно спрощених орнаментів середньовічної епохи. Також це можна пояснити і науково-технічним прогресом та доступністю більшої кількості матеріалів та кольорів сучасному художнику, що дає змогу автору створювати більш складні за технікою виконання роботи.

Рис. 2.1. Середньовічний орнамент

Також при вивченні історії мистецтва та дизайну чималу роль грає вивчення історії національного мистецтва. В. Косюк вважає, що викладання курсу «Український дизайн», стимулює процес розвитку творчих художніх здібностей майбутніх дизайнерів у напрямку самовизначення та фіксації національної складової, що безумовно знайде свій прояв у майбутніх творчих проєктах [21, 82]. Таким чином, дослідження національного мистецтва сприяє розширенню та поглибленню знань майбутнього фахівця з історії мистецтв, адже відомо що дисципліна «Історія мистецтва та дизайну» здебільшого спрямована на вивчення європейського мистецтва, яке стає основою знань з даної галузі. Поглиблення знань студентів дизайну з українського мистецтва сприятиме поглибленню їх знань, розширення горизонтів та сприятиме розвитку у них оригінального стилю та власного бачення галузі дизайну.

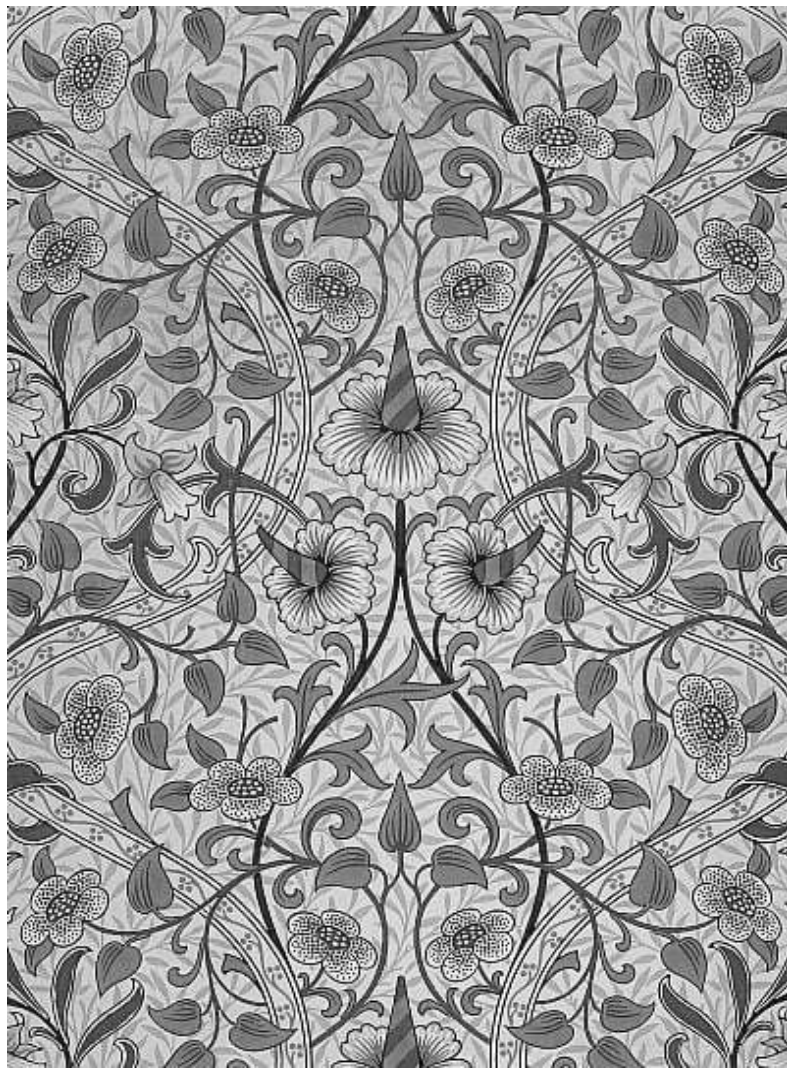

Рис. 2.2. Декоративна тканина В. Моріс, 1876-1980

Також поглибленню знань про національне мистецтво може стати дослідження декоративного мистецтва. Н. Петрова зазначає, що історичне значення декоративного мистецтва в тому, що воно є глибоко демократичним і масовим. Цінність декоративного мистецтва проявляється тим, що воно являє собою колективне мистецтво народу тієї чи іншої країни. Майстерність, навички обробки матеріалів, передавалися від покоління до покоління, розвивалися, протягом століть вони удосконалювалися, збагачувалися новими прийомами [37, 7]. Авторка вважає декоративне мистецтво скарбницею світової художньої культури, адже декоративне мистецтво ілюструє собою мистецтво, культуру та побут тієї чи іншої епохи.

Отже, роль спецкурсу «Історія мистецтва та дизайну» у підготовці майбутніх бакалаврів дизайну визначається тим, що, пов'язуючись з іншими дисциплінами спеціальності, історія мистецтва та дизайну поглиблює та розширює знання тієї чи іншої сфери та дає змогу студентові під час практичної діяльності використати набуті ним знання.

В результаті вивчення історії мистецтва студент набуває таких знань, умінь та навичок:

- усвідомлення основних етапів історичного розвитку та становлення образотворчого мистецтва;
- аналіз сутності основних етапів розвитку мистецтв;
- порівняння основних напрямів світових та вітчизняних досягнень в образотворчому мистецтві;
- застосування набутих знань для конкретної тематики дослідження у своїй професійній та громадській діяльності;
- стилістичний аналізу художніх творів.

Варто зазначити, що вивчення дисципліни «Історія мистецтва та дизайну» сприяє утворенню навичок здобуття та трансформації інформації, розвитку креативності, оригінального стилю майбутнього фахівця. Також вивчення історії мистецтва та дизайну допомагає студентові орієнтуватися в основних особливостях стилів та жанрів образотворчого мистецтва. Дана дисципліна

надає інформацію про твори видатних майстрів минулих часів та засоби їх виконання.

Дисципліна «Історія мистецтва та дизайну» також є важливою для практичної роботи студента тим, що у своїй діяльності дизайнер спирається за основні правила та закони мистецтва, досвід та прийоми майстрів минулого часу, адже створення нового передбачує перетворення старого.

Також велику роль є вивчення національного мистецтва. Основний загальний курс історії мистецтва та дизайну основний фокус має на дослідження європейського мистецтва, що призводить до поверхневих знань у галузі образотворчого мистецтва та зловживання прямим «цитуванням» творів європейського мистецтва. Таким чином, необхідно поглиблювати знання майбутніх фахівців дизайну у галузі українського мистецтва, що сприятиме розширенню кругозору студентів та сприятиме розвитку індивідуальності у творчості майбутніх фахівців дизайну.

2.3. Використання інноваційних технологій у підготовці майбутніх бакалаврів дизайну в аспекті реалізації педагогічних умов

Вище було визначено, що сприятливі педагогічні умови підготовки майбутніх бакалаврів дизайну до застосування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності становлять встановлення міждисциплінарних зв'язків, різноманітність форм навчальної роботи, заохочення студента до самостійної роботи та прояву креативності, пошуку оригінальних підходів до вирішення проблем, а також розвиток у студентів зацікавленості у навчальному процесі. Використання інноваційних технологій має мету збільшення ефективності освітньої діяльності та поліпшити її результати.

Б. Лихачев визначає педагогічні технології як сукупність психолого-педагогічних установ, що визначають спеціальний добір і komponування форм, методів, способів, прийомів та виховних засобів (схем, креслень, діаграм, карт).

Технологічними утвореннями забезпечується можливість досягнення ефективного результату в засвоєнні учнями знань, умінь і навичок, розвитку їх особистісних властивостей і моральних якостей в одній або декількох суміжних областях навчально-виховної роботи. Також автор підкреслює, що педагогічні технології не можуть існувати в педагогічному процесі у відриві від його загальної методології, цілей і змісту [24, 135].

За Р. Гуревич, М. Кадемія, Л. Шевченко, освітні інновації – це новостворені чи вдосконалені технології навчання, виховання, управління, що істотно змінюють структуру і якість освітнього процесу. Педагогічні інновації є новаторським педагогічним досвідом, який формується автором або групою авторів і є об'єктом права інтелектуальної власності. Ціль освітніх інновацій – поліпшення результатів освітньої діяльності. Педагогічні інновації – це процес становлення чи вдосконалення теорії і практики освіти, котрий оптимізує досягнення її мети; результат процесу впровадження нового в педагогічну теорію і практику, що оптимізує досягнення освітньої мети [13, 9]. Таким чином, педагогічні технології, освітні інновації, педагогічні інновації спрямовані на покращення освітнього процесу, його результатів, оптимізація досягнення мети освіти, а також розвиток особистих якостей студента. Педагогічні технології та освітні інформації можна назвати інструментом реалізації педагогічних умов.

Колегія Міністерства освіти і науки України визначила пріоритетні напрями інноваційної діяльності галузевого рівня у сфері освіти, до яких віднесено:

- впровадження інноваційних технологій навчання;
- застосування інтерактивних методів навчання з використанням інформаційних технологій;
- створення комп'ютерно-орієнтованих методів навчання з різних предметів і навчальних дисциплін;
- розробку і впровадження новітніх дидактичних моделей та технологій профільного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах;

- використання програмових засобів навчального та наукового призначення, новітніх програм, посібників та методичних матеріалів нового покоління, у тому числі електронних [50].

В чаш час інноваційні технології є необхідним інструментом у процесі освіти, особливо у закладах вищої освіти мистецького профілю. С. Фурманюк вважає, що навчання дизайнерських дисциплін повинно проходити через їх зв'язок з інноваційними технологіями. Такі фахові дисципліни, як художнє проєктування та художня графіка є найбільш інформаційно-забезпеченими, адже вони необхідні для здійснення дизайнерських розробок. С. Фурманюк пропонує таку класифікацію сучасних педагогічних технологій:

- традиційні педагогічні технології;
- педагогічні технології на основі особистісно орієнтованого педагогічного процесу;
- педагогічні технології на основі активації діяльності студентів;
- педагогічні технології на основі дидактичного вдосконалення та оновлення наочності;
- окремі предметні педагогічні технології;
- педагогічні технології розвивального мистецького навчання [54].

Однією з основних педагогічних технологій, що застосовуються у процесі навчання, є групові (колективні) технології. Сучасна групова технологія розроблена і апробована О. Рівиним та В. Дяченко. Б. Багай зазначає, що групова (колективна) технологія навчання передбачає організацію навчального процесу, за якої навчання здійснюється у процесі спілкування між учнями у групах. На думку автора, групові форми навчання дають змогу диференціювати та індивідуалізувати процес навчання, формують внутрішню мотивацію до активного сприйняття, засвоєння та передачі інформації, а також сприяють формуванню комунікативних якостей учнів та активізують розумову діяльність [2, 4]. Таким чином, групові технології можуть бути ефективним інструментом в процесі підготовки майбутніх бакалаврів дизайну до професійної діяльності, адже такі технології у формі дискусії та взаємонавчання студентів готують

майбутніх фахівців до практичної діяльності в колективі. Також групові технології сприяють поліпшенню педагогічних умов, спрямованих на формування позитивної емоційної обстановки у групі під час навчання, і розвивають у студента зацікавленість навчанням, сприяють розумінню та усвідомленню цілі навчання для професійної діяльності в майбутньому.

Важливим аспектом підготовки майбутніх дизайнерів до професійної діяльності є комп'ютерна орієнтація методів навчання з різних предметів, адже дизайнерська діяльність тісно пов'язана із сучасними технологіями, і необхідно забезпечити обізнаність студентів у даній сфері знань та навичок. М. Мошель, Г. Цибко вважають, що головною метою системи комп'ютерної освіти є швидке входження випускників сучасне суспільство, а також модернізація освітнього процесу із використанням новітніх педагогічних технологій [32, 400].

Комп'ютерні програми є одним з головних інструментів в умовах комп'ютеризації освіти та є надзвичай важливими для підготовки майбутніх бакалаврів дизайну до професійної діяльності, адже майбутніх дизайнерів важливо забезпечити інформацією, знаннями та навичками про роботу із графічними програмами. У якості робочого інструмента дизайнера комп'ютер може виступати як графобудівник, графічний редактор, засіб моделювання, відеоредактор, інструмент для верстки тексту та ін. Проте А. Марченко зазначає, що програмні засоби лише автоматизують окремі ланки технологічного процесу. Тому, для створення високоякісного дизайн-продукту та виконання професійних завдань належним чином, сучасному професіоналу необхідно використовувати декілька пакетних графічних програм, що забезпечить наскрізну проєктну технологію в рамках єдиної інтегрованої системи комп'ютерного проєктування [27, 218].

В наші часи існує безліч програмних та технічних засобів, які дизайнери використовують у професійній діяльності. Обране програмне забезпечення зазвичай залежить від напрямку дизайну (дизайн одягу, дизайн друку, дизайн інтер'єру та ін.). За призначенням програмні засоби, які можуть бути корисними для студента дизайну, можна поділити таким чином:

- дизайнерські програмні засоби (для розробки зовнішнього вигляду, вибору матеріалу для одягу, печатної продукції, пакування тощо на прикладі Substance Painter, Adobe 3D Max, May, Marvelous Designer, Poser, Julivi CLO 3D-моделирование);

- конструкторські програмні засоби (побудова лекал майбутніх моделей одягу на прикладі САПР Julivi, Грация, Леко, Асоль, RedCafe, FanReal, Cameo Pattern Master, Pattern Viewer) [6, 42].

Таким чином, ми можемо побачити, що, залежно від напрямку дизайну, майбутній фахівець дизайну повинен бути обізнаний у низці програмного забезпечення для повноцінної роботи над творчими проєктами. Тому для підготовки майбутніх бакалаврів дизайну до професійної діяльності вкрай важливо забезпечувати умови для створення і реалізацію комп'ютерно-орієнтованих методів навчання, яких потребує декілька фахових предметів дизайну (проєктування, комп'ютерна графіка, web-дизайн, дизайн пакування тощо).

Інноваційні технології є дуже важливим та дієвим інструментом в сучасному освітньому процесі, але Ю. Беседіна та Т. Попова зауважують, що прогресивний розвиток новітніх технологій та підвищення кваліфікації спеціалістів є неможливими без створення передумов для покращення якості викладання, формування системи навчання нового покоління. Також авторки звертають увагу на взаємозв'язок розвитку інноваційних технологій навчання та новітніх технологій, вказуючи на те, що, в свою чергу можливості новітніх комп'ютерних програм із створення електронних документів стимулюють розвиток методичних, педагогічних прийомів викладання та розроблення навчальних матеріалів, а потреба у сучасному їхньому викладанні, своєю чергою, сприяє розвитку відповідних спеціальних програм для формування електронних навчальних ресурсів [5]. Таким чином, під час запровадження новітніх технологій у навчальний процес важливо розвивати також і саму систему навчання та якість викладання. В той же час, новітні технології створюють потребу та підґрунтя для розвитку методичних, педагогічних

прийомів викладання.

На відміну від традиційної системи, інноваційна система освіти має за мету якісну зміну особистості учня, її розвиток шляхом застосування інноваційних педагогічних технологій, впровадження нових ефективних дидактичних та виховних програм. Т. Грабовська, О. Грабовський, Т. Палько, Е. Соломка визначають метою інноваційної системи розвиток в учнів таких умінь, навичок та якостей:

- уміння мотивувати свої дії;
- самостійно орієнтуватися в інформаційному просторі;
- творчого нестандартного мислення;
- природних здібностей.

Авторами було виділено такі види інноваційних технологій, що повинні застосовуватися залежно від методів наукового пізнання, а саме: особистісно орієнтовані технології, інтерактивні технології, проблемні технології, інформаційно-комунікаційні технології, проєктні і модульні технології, дослідницькі технології тощо [12]. Також важливим аспектом навчальної діяльності повинна бути орієнтація студента на самостійну пошукову діяльність.

Сучасна дизайн-освіта в Україні потребує ефективного розвитку та вдосконалення, а тому необхідно на державному рівні усвідомити й визнати важливість підготовки фахівців з дизайну, для чого потрібно всебічно підтримувати та покращувати матеріально-технічну базу вищих навчальних закладів до рівня європейських [41]. Це зумовлено тим, що сьогодні розвиток української освіти тримає курс на вдосконалення шляхом звернення до Європейського досвіду.

Отже, головною метою інноваційних технологій в підготовці бакалаврів дизайну до застосування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності є забезпечення ґрунтовних фахових знань, розвиток професійної майстерності та поліпшення компетентності фахівців у сфері мистецтва та дизайну. Доцільним є використання групових технологій, які сприяють

взаємонавчання між студентами, а також готують майбутніх дизайнерів до професійної діяльності в команді.

Також важливо звернути увагу на впровадження та розвиток застосування новітніх технологій та програмного забезпечення у навчальному процесі студентів-дизайнерів. Підготовка майбутніх бакалаврів дизайну до професійної діяльності повинна включати у себе забезпечення студентів інформацією про необхідне для дизайнера програмне забезпечення та практичну роботу з ним.

Таким чином, після проведеного дослідження, на нашу думку, доцільно використовувати такі інноваційні технології в контексті запропонованих вище педагогічних умов:

- інтерактивні технології (активізують активну участь студентів у навчальному процесі);
- колективні технології (забезпечують взаємодію між студентами в умовах навчального процесу та сприяють підготовці майбутнього фахівця до діяльності у команді, колективі);
- програмне забезпечення, що відповідає вимогам підготовки студентів дизайну (Adobe Photoshop, Adobe Illustrator, Adobe Lightroom, Adobe InDesign, ArchiCAD, SketchUp тощо).

Таким чином, найбільш ефективними інноваційними технологіями навчання є, на нашу думку, такі, що активізують активну участь студента у навчальному процесі, дозволяють йому проявити індивідуальні творчі якості, розвивають креативність, а також готують до професійної діяльності, зокрема роботи в колективі з іншими дизайнерами та художниками. Також важливим є забезпечення студентів комп'ютерними технологіями, що відповідають сучасним вимогам виробництва до підготовки дизайнера.

РОЗДІЛ 3

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ДИЗАЙНУ ДО ЗАСТОСОВУВАННЯ ЗНАНЬ З ІСТОРІЇ МИСТЕЦТВА ТА ДИЗАЙНУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1. Організація й методика проведення педагогічного експерименту

Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов здійснювалася на констатувальному, операційно-формуальному та контрольному етапах. Було розглянуто когнітивний, мотиваційний та операційно-діяльнісний компоненти готовності студентів до застосування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності.

Для проведення педагогічного експерименту було сформовано дві групи студентів: контрольну та експериментальну. У складі групи були студенти, які вчаться у Запорізькому національному університеті на факультеті соціальної педагогіки та психології за освітньо-професійною програмою дизайн у кількості 21 студента (контрольна група – 11 студентів, експериментальна – 10). В освітній процес експериментальної групи було впроваджено елементи запропонованої методики підготовки майбутніх дизайнерів до застосування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності. Контрольна група навчалася за традиційною методикою.

На початок експерименту на констатувальному його етапі за когнітивним компонентом дослідження було проведено порівняння та вирівнювання експериментальної та контрольної груп на підставі оцінок з дисципліни історія мистецтв та дизайну. Порівняння рівнів підготовки обох груп представлено у таблиці 3.1.

З цих даних видно, що значна частина студентів мала приблизно однаковий рівень підготовки, що проілюстровано діаграмою (рис 3.1.).

Порівняння рівнів підготовки ЕГ та КГ

Рівень знань	ЕГ	КГ
Низький	2 (20%)	2 (20%)
Середній	5 (50%)	6 (60%)
Високий	3 (30%)	2 (20%)

За мотиваційним компонентом дослідження з метою встановлення рівнів мотивації до навчання серед студентів було проведено анкетування.

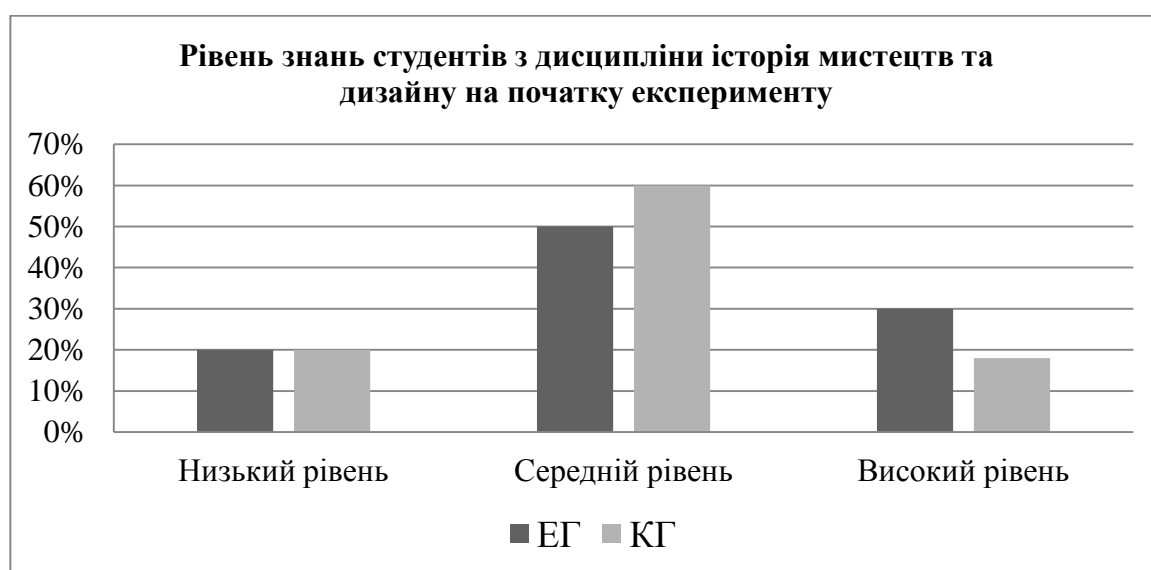

Рис 3.1. Рівень знань студентів з дисципліни історія мистецтв та дизайну на початку експерименту

Анкетування мотивації навчання студентів.

Питання анкети.

1. Чи вважаєте Ви, що правильно обрали спеціальність?
2. Чи задоволені організацією та умовами навчання на факультеті?
3. Чи задоволені Ви професійними знаннями, вміннями, досвідом, набутими у процесі навчання?
4. Чи задоволені Ви якістю технічного та програмного забезпечення у процесі навчання?
5. Чи ставитеся з інтересом до набуття досвіду професійної діяльності

під час майбутньої дизайнерської практики?

6. Чи вважаєте Ви, що викладачі справедливо оцінюють Ваші навчальні та художні досягнення?

7. Чи вважаєте, що докладаете максимум зусиль для здобуття професійних компетентностей?

8. Чи вважаєте Ви доцільним поглиблене вивчення предмету історії мистецтв та дизайну для підготовки до професійної діяльності?

9. Чи вважаєте Ви ефективними методи викладання як умову підготовки до професійної діяльності?

10. Чи вважаєте Ви, що методи організації навчання сприяють розвитку Ваших творчих якостей?

Результати анкетування подані в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2.

Результати анкетування студентів

Рівні мотивації	ЕГ	КГ
Низький	2 (20%)	3 (27%)
Середній	5 (50%)	6 (55%)
Високий	3 (30%)	2 (18%)

Ці дані показали досить низький рівень мотивації у значної частині студентів і проілюстровані діаграмою (рис 3.2.).

На формульовальному етапі експерименту у експериментальній групі була застосована розроблена нами інноваційна методика під час вивчення дисципліни історія мистецтв та дизайну.

За основу педагогічного експерименту було взято проведення низки семінарських занять, в ході яких студенти працювали за розробленою нами методикою, яка мала на меті реалізацію запропонованих нами організаційно-педагогічних умов. Сутність педагогічного експерименту полягала у перевірці можливості збудження інтересу студентів до історії мистецтва та дизайну шляхом проведення семінарських занять, на яких студенти мають використати

знання, набуті ними під час вивчення інших фахових дисциплінах, таких як «Проектування», «Рисунок», «Основи композиції», «Теорія кольору» тощо. Також важливим аспектом семінарських занять є використання сучасних технологій, комп'ютеризація навчального процесу та використання студентами дизайнерського програмного забезпечення в ході підготовки до заняття, а також застосування методу проєктів та виконання контекстних завдань, наприклад, виконання проєкту у програмному забезпеченні PowerPoint за законами дизайну та вміння презентувати його на семінарському занятті. Також студентам було запропоновано до виконання такі завдання, як виконання творчої роботи, створення начерків та знайомство з таким інструментом дизайну, як mock-up. Ціль даного підходу полягає в тому, щоби надати студентам можливість використати знання та навички, набуті на інших фахових дисциплінах, активізувати участь студента у навчальному процесі, дозволити проявити індивідуальні творчі якості, а також підготувати до роботи в колективі з іншими дизайнерами та художниками.

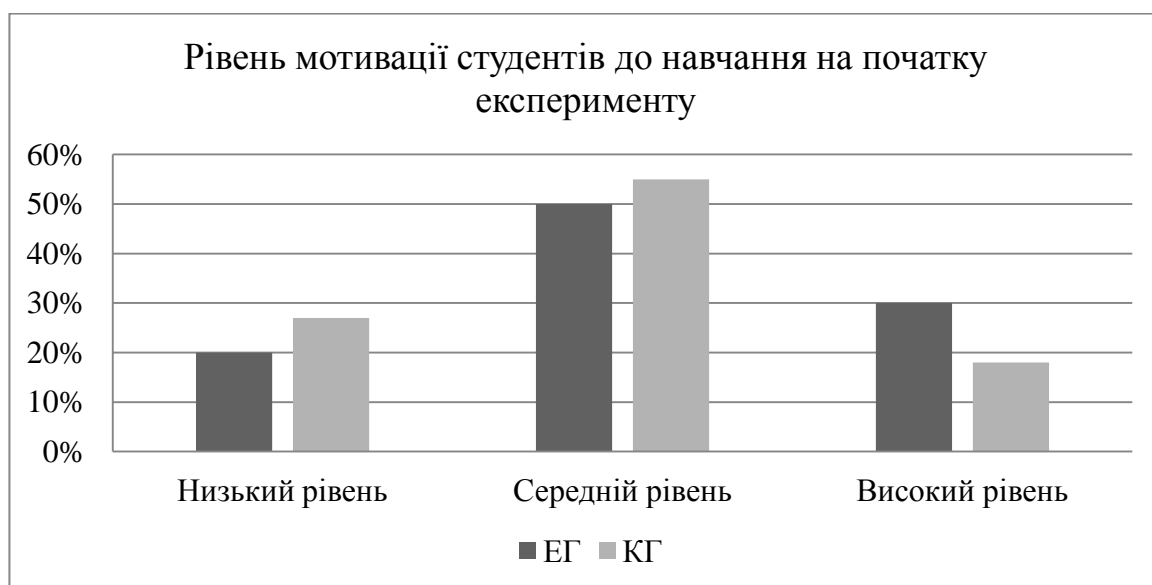

Рис. 3.2. Рівень мотивації студентів до навчання на початку експерименту

Таким чином, визначивши ціль педагогічного експерименту, ми пропонуємо наступний план семінарського заняття:

Тема семінарського заняття: «Класицизм в архітектурі й образотворчому мистецтві».

Додатковою метою кожного семінарського заняття було набуття студентами навичок роботи в групах, застосування набутих на таких фахових дисциплінах, як «Основи композиції», «Теорія кольору», «Проектування» тощо шляхом розроблення презентацій у програмному забезпеченні PowerPoint, а також представлення і обговорення їх на занятті.

Як приклад, розглянемо проведення семінарського заняття, присвяченого всебічному вивченню класицизму.

План семінарського заняття:

1. Особливості класицизму в образотворчому мистецтві.
2. Художники епохи класицизму.
3. Характеристика архітектури класицизму.
4. Відзначні архітектурні споруди стилю класицизму.
5. Класицизм в образотворчому мистецтві та архітектурі України.

Використовувані матеріали: програмне забезпечення Adobe Photoshop, Adobe Illustrator (на вибір студента), PowerPoint.

Студентам пропонується сформувати групи по 4-5 студентів за обраними темами. Час на підготовку до семінарського заняття становить 14 днів.

На контрольному етапі експерименту порівнювалися результати контрольної та експериментальної груп. Дві групи пройшли опитування з метою встановлення рівня мотивації до навчання, а також зроблений порівняльний аналіз результатів. Також для встановлення рівня набутих знань студентам було запропоновано контрольне опитування на тему одного із семінарів. За кожне питання студент мав змогу отримати 1 бал, разом – 10 балів.

Опитування на тему одного з семінарів.

Питання.

1. Класицизм – це...
2. Коли і де виник класицизм? З чим пов'язане його зародження?
3. Назвіть особливості класицизму в живописі.
4. Кого вважають засновником класицизму в живописі?

5. Назвіть найвідоміших художників французького класицизму.
6. Назвіть особливості класицизму в архітектурі.
7. Назвіть найвідоміших архітекторів французького класицизму.
8. Які особливості були притаманні інтер'єру епохи класицизму?
9. Який парк називають «регулярним»?
10. Які скульптори створювали роботи в стилі класицизму?

Результати опитування подано в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Результати опитування студентів

Рівень результатів опитування	ЕГ	КГ
Низький	1 (10%)	2 (20%)
Середній	2 (20%)	5 (50%)
Високий	7 (70%)	3 (30%)

З цих даних видно, у експериментальній груп суттєво кращі результати сформованості когнітивного компонента порівняно з контрольною групою, що проілюстровано діаграмою (рис 3.3.).

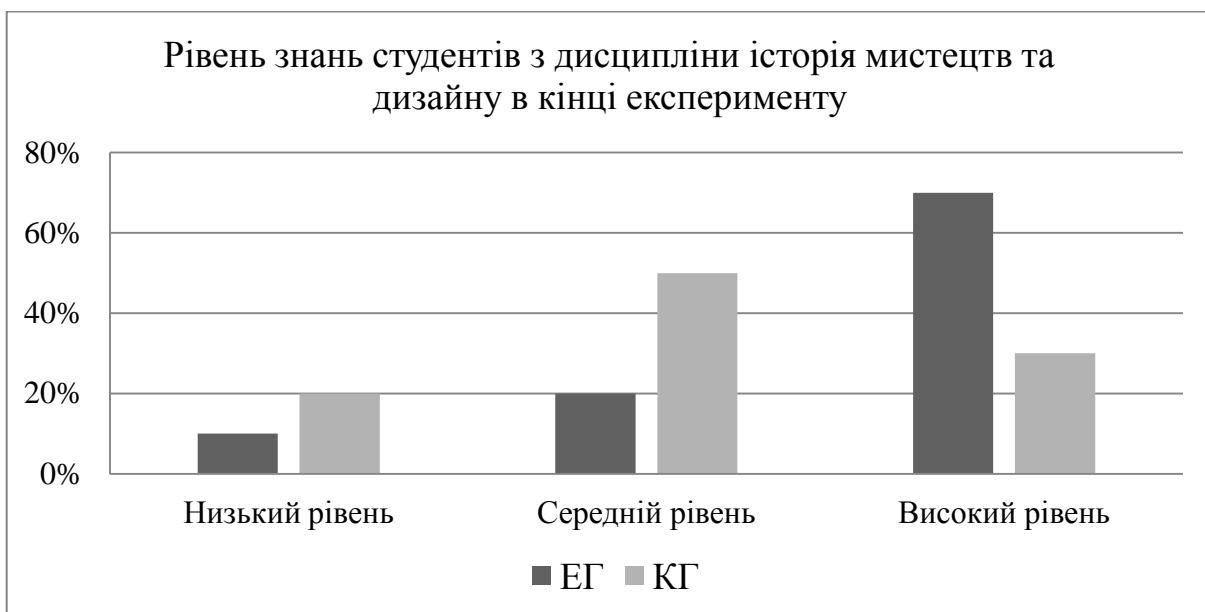

Рис. 3.3. Рівень знань студентів з дисципліни історія мистецтв та дизайну в кінці експерименту

За операційно-діяльнісним компонентом дослідження було проведено аналіз та порівняння результатів роботи студентів над творчими завданнями та дизайнерським проєктом, сутність якого була у розробці презентації за темою семінару, яка б відповідала вимогам сучасного дизайну, а також доповідь перед групою. Таким чином, був визначений рівень сформованості операційно-діяльнісного компонента підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності. Порівняння рівня результатів творчої роботи студентів експериментальної та контрольної груп представлено у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Рівні сформованості операціонально-діяльнісного компонента у студентів

Рівні сформованості операціонально-діяльнісного компонента	ЕГ	КГ
Низький	1 (10%)	3 (20%)
Середній	4 (40%)	5 (50%)
Високий	5 (50%)	2 (20%)

Ці дані показують, що у експериментальній групі суттєво кращі результати сформованості операціонально-діяльнісного компонента порівняно з контрольною групою.

3.2. Аналіз результатів педагогічного експерименту

В експериментальній групі після впровадження педагогічних умов рівень мотивації до навчання змінився. Результати показали позитивні зміни у експериментальній групі, що представлені у таблиці 3.5.

Ці дані показали підвищення рівня мотивації у студентів експериментальної групи порівняно із контрольною групою і проілюстровані діаграмою (рис. 3.4).

Результати анкетування студентів

Рівні мотивації у студентів	ЕГ	КГ
Низький	1 (10%)	2 (18%)
Середній	3 (30%)	7 (64%)
Високий	6 (60%)	2 (18%)

З наведених даних видно, що студенти експериментальної групи впорались краще, ніж студенти з контрольної групи.

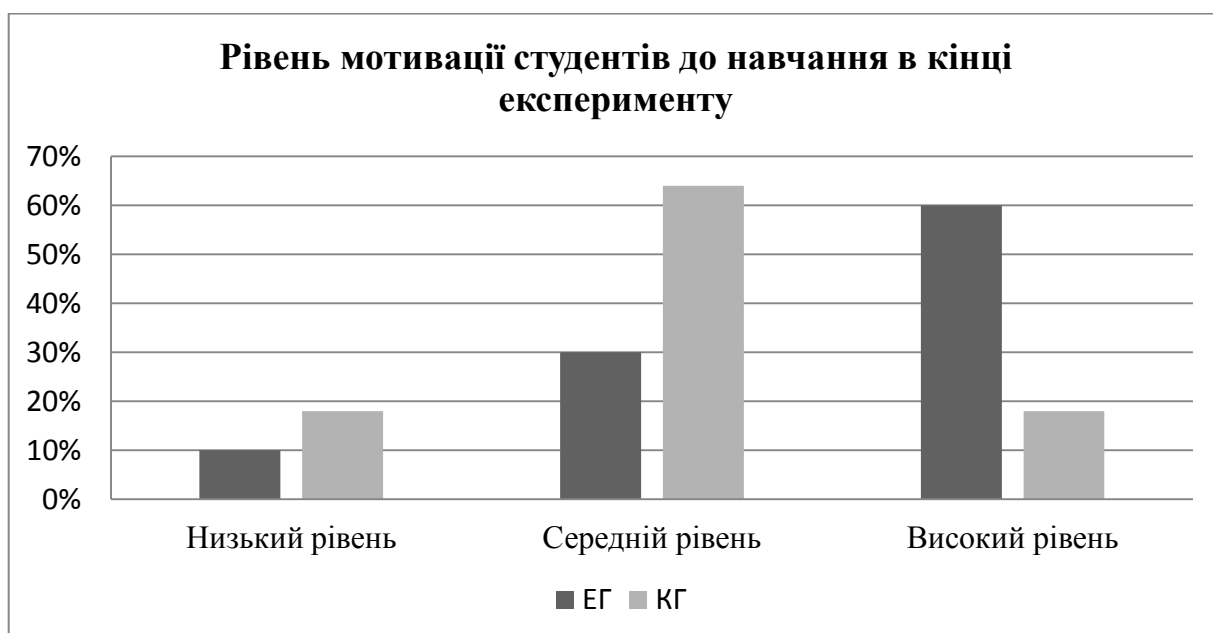

Рис 3.4. Рівень мотивації студентів до навчання в кінці експерименту

Перейдемо до порівняння рівня мотивації до навчання студентів експериментальної групи на констатувальному та контрольному етапах (рис. 3.5.).

Аналізуючи отримані результати, бачимо, що рівень мотивації експериментальної групи підвищився.

Також було проведено порівняння рівнів знань студентів за когнітивним компонентом дослідження (рис. 3.6).

Рис 3.5. Рівень мотивації студентів експериментальної групи на констатувальному та контрольному етапах

Отримані результати показують, що рівень знань студентів експериментальної групи значно покращився.

Рис 3.6. Рівень знань студентів експериментальної групи на констатувальному та контрольному етапах

Далі було проведено порівняння рівня результатів творчої роботи студентів експериментальної та контрольної груп, результати якого було зображено діаграмою 3.7.

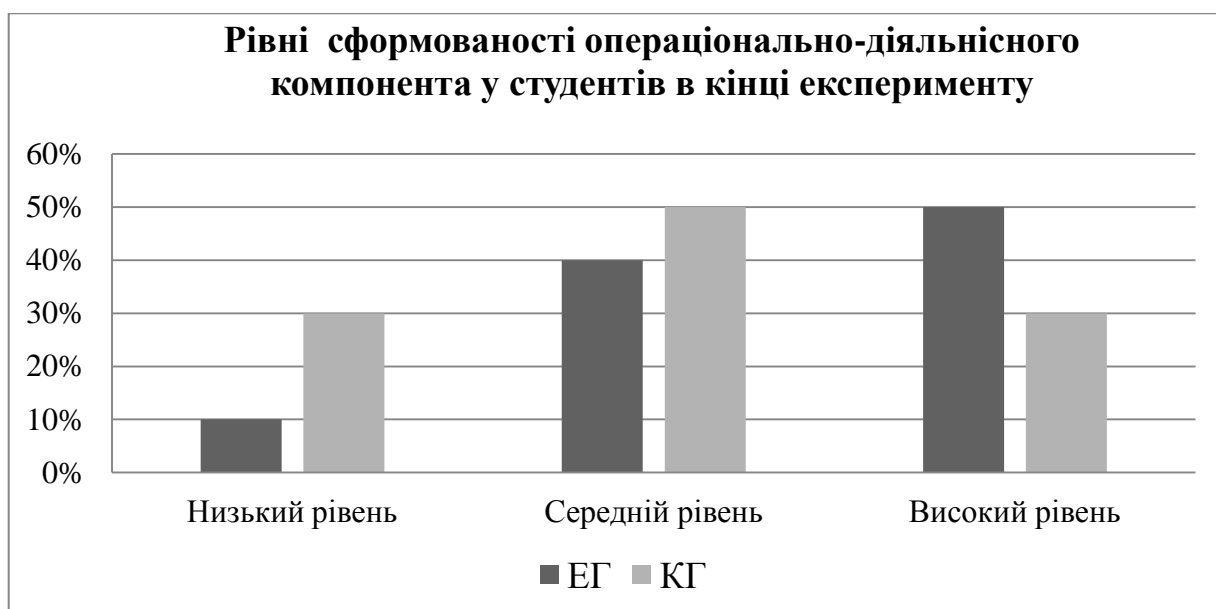

Рис. 3.7. Рівні сформованості операціонально-діяльнісного компонента у студентів в кінці експерименту

Отримані дані показують, що експериментальна група демонструє суттєво кращі результати сформованості операціонально-діяльнісного компонента, аніж контрольна група.

Таким чином, проаналізувавши когнітивний, мотиваційний та операційно-діяльнісний компоненти, ми можемо визначити інтегральну готовність студентів до застосування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності. Порівняльний аналіз представлений таблицею 3.6.

Таблиця 3.6

Порівняння інтегральної готовності студентів до застосування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності

Рівні готовності	EG	KG
Низький	1 (10%)	2 (20%)
Середній	3 (30%)	6 (60%)
Високий	6 (60%)	2 (20%)

Таким чином, результат аналізу демонструє, що досягнення студентів експериментальної групи високого і середнього рівнів інтегральної готовності

до застосування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності мають суттєво кращі результати, ніж у студентів контрольної групи, що ілюструє діаграма 3.8.

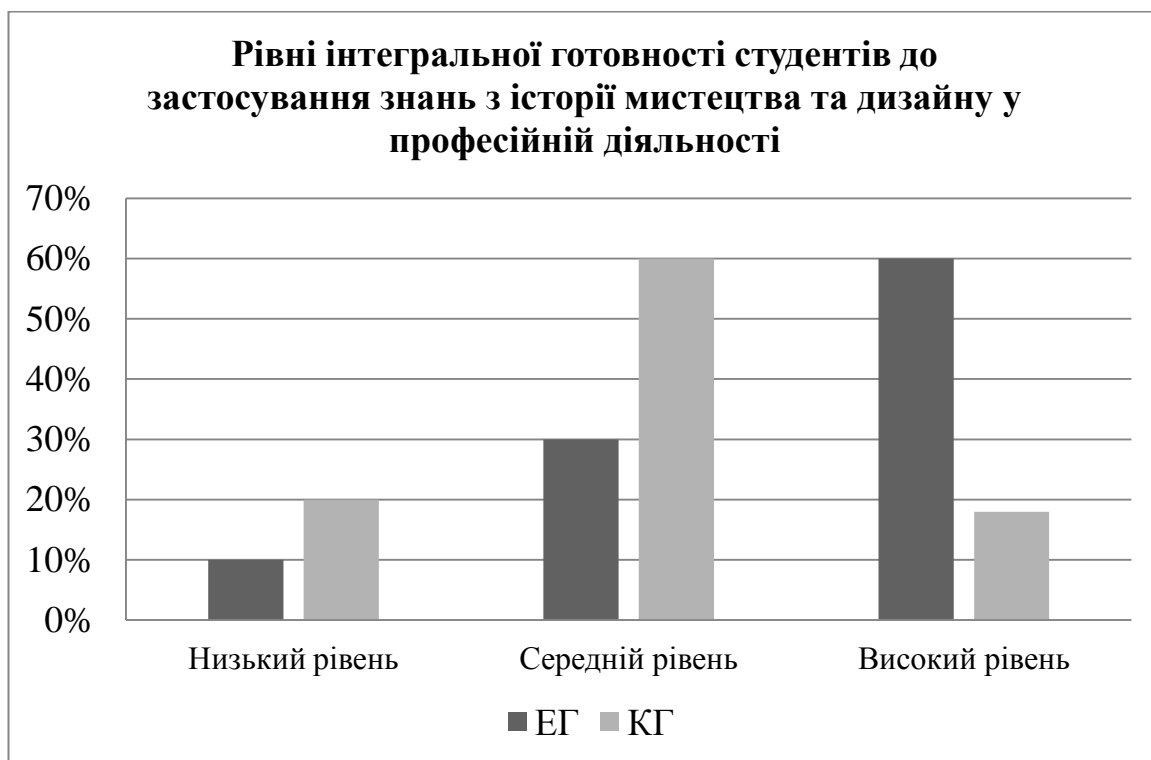

Рис. 3.8. Рівні інтегральної готовності студентів до застосування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності.

Отже, аналіз результатів експериментального дослідження підтвердив ефективність запропонованих педагогічних умов підготовки майбутніх дизайнерів до застосовування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі здійснено узагальнення результатів проведеного теоретичного аналізу та експериментального дослідження ефективності запропонованих умов підготовки майбутніх бакалаврів дизайну до застосування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності.

Здійснено теоретико-методологічний аналіз поняття «дизайн». Поняття «дизайн» було встановлено як вид проектної художньо-технічної діяльності, зміст якої в поєднанні функціональної та естетичної сторін виробництва та створення комфортного середовища для людської діяльності. Встановлено основні цілі дизайну, визначено важливість вміння студентом через вивчення історії мистецтва та дизайну вивчати, аналізувати та досліджувати мистецтво давніх часів, що розвиває здатність студента до формування його індивідуального стилю та творчості.

Було визначено, що за умови готовності до застосування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності майбутні бакалаври дизайну повинні за допомогою вивчення історії мистецтв та дизайну набути таких вмінь та навичок, як здатність до накопичення, обробки та аналізу набутих знань; уміння орієнтуватися в історичному часі тощо. Вивчення дисципліни «Історія мистецтва та дизайну» сприяє утворенню навичок здобуття та трансформації інформації, розвитку креативності, оригінального стилю майбутнього фахівця. Також вивчення історії мистецтва та дизайну допомагає студентові орієнтуватися в основних особливостях стилів та жанрів образотворчого мистецтва. Дана дисципліна надає інформацію про твори видатних майстрів минулих часів та засоби їх виконання.

Після проведеного дослідження нами було запропоновано такі організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх бакалаврів дизайну професійної діяльності: збудження інтересу студентів до історії мистецтва та дизайну у процесі фахової підготовки; використання сучасних технологій в

освітньому процесі; розвиток художнього мислення у студентів-дизайнерів; застосування контекстного навчання у практичній підготовці студентів-дизайнерів.

Проведений педагогічний експеримент підтвердив ефективність запропонованих нами педагогічних умов. Було досліджено результати роботи студентів за когнітивним, мотиваційним та операційно-діяльнісним компонентами готовності студентів до застосування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності. Після проведеного порівняння та аналізу окремих компонентів з отриманих результатів було утворено порівняння досягнень студентів експериментальної групи високого і середнього рівнів інтегральної готовності до застосування знань з історії мистецтва та дизайну у професійній діяльності. Отримані в ході експериментальної роботи дані відображують позитивні зміни у рівні мотивації студентів до навчання, а також слугують достатньою підставою для висновку про те, що завдання дослідження виконані, а його мета досягнута.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреев В. И. Педагогика творческого саморазвития. Инновационный курс. Казань : Центр инновационных технологий, 1996. 567 с.
2. Багай Б. М. Інноваційні педагогічні технології у сучасній школі. Броди, 2016. 11 с. URL: http://brodypk.at.ua/navch-met/poch/dop/dopovid_innovacijni_pedagogichni_tekhnologiji.pdf.
3. Базилюк Е. В. Особливості викладання дизайнерських дисциплін в контексті нової парадигми освіти. *Концепція сучасної мистецько-дизайнерської освіти України в умовах євроінтеграції*. Харків, 2015. С. 5-7. URL: <https://www.ksada.org/doc/confer-15-oct-2015.pdf>.
4. Белан Т. Г. Організаційно-методичні засади практичної підготовки студентів-магістрантів технологічного факультету. *Вісник. Історичні, філософські, правові та організаційні проблеми підготовки вчителя*. 2015. № 130. URL: <http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/1567/1/Організаційно-методичні%20засади%20практичної%20підготовки%20студентів-магістрантів%20технологічного%20факультету.pdf>.
5. Беседіна Ю., Попова Т. Теорія і практика викладання навчальних дисциплін при підготовці майбутніх фахівців. *Дизайн-освіта майбутніх фахівців: теорія і практика* : матеріали II Всеукр. наук.-практ. заочної конф., (м. Полтава, 21–22 берез. 2017 р.). Полтава, 2017. С. 17-25. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/7826/1/Besedina.pdf>.
6. Борисенко Д. В. Методика використання комп'ютерного 3D проектування у навчанні майбутніх фахівців з дизайну : дис. канд. пед. наук (доктора філософії) : 13.00.10. Київ, 2018. 513 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/713767/1/Борисенко%20Д.В._дисертація_Друк.pdf.
7. Гавриленко А. Джерело натхнення в дизайні (на прикладі творчості Вільяма Моріса). *Функції дизайну в сучасному світі: виміри 2019* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Суми, 22-23 берез. 2019 р. Суми,

2019. С. 29-31.

8. Гармаш Т. А. Готовність до професійної діяльності як передумова ефективної управлінської діяльності майбутнього фахівця із логістики. *Науковий огляд*. 2017. № 36. URL: https://www.researchgate.net/publication/340950436_GOTOVNIST_DO_PROFESIINOI_DIALNOSTI_AK_PEREDUMOVA_EFEKTIVNOI_UPRAVLINSKOI_DIALNOSTI_MAJBUTNOGO_FAHIVCA_IZ_LOGISTIKI
9. Глазычев В. Л. О дизайне. Очерки по теории и практике дизайна на Западе. Москва : Омега-Л, 1970. 191 с.
10. Головин С. Ю. Словарь практического психолога. Минск : Харвест, 1998. 592 с.
11. Горянський В. В. Концептуальні підходи до формування фахової компетентності в умовах вищої мистецької освіти, зокрема у процесі професійної підготовки майбутніх бакалаврів дизайну. *Теорія і методика професійної освіти. Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип 31. С. 71-74. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2021/31/part_1/16.pdf.
12. Грабовська Т. І., Грабовський О. В., Палько Т. В., Соломка Е. Т. Реалізація інноваційних педагогічних технологій в освітніх закладах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2013. Вип. 26. С. 48-52. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/542/1/Реалізація%20інноваційних%20педагогічних%20технологій.pdf>.
13. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю., Шевченко Л. С. Інформаційні технології навчання : інноваційний підхід : навч. посіб. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2012. 348 с.
14. Захарова С. Г. Психолого-педагогічні аспекти підготовки майбутніх фахівців з дизайну. *Теорія та практика дизайну. Технічна естетика*. 2015. Вип. 8. С. 82-90.
15. Зосименко О. В. Структура готовності майбутніх педагогів до педагогічної діяльності у контексті впливу проектної технології. URL: https://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp20/2/zosimenko_tezi.pdf.

16. Історія української культури : Курс лекцій / під заг. ред. С. О.Костилюєвої. Київ : ІВЦ «Видавництво «Політехніка», 2010. 334 с. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/21023/1/Pidruchnyk%28Final12%29-3.pdf>.
17. Кант И. Критика способности суждения. Москва : Азбука, 2019. 448 с.
18. Кириченко О. Критерії формування готовності до професійної діяльності інженерів на основі 3d-моделювання. *Освітологічний дискурс*. 2017. № 3-4. С. 296-308. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/268480584.pdf>.
19. Ковешникова Н. А. Дизайн : история и теория : учеб. пособ. для студентов архитектурных и дизайнерских специальностей. 5-е изд., стер. Москва : Омега-Л, 2009. 224 с.
20. Кожухар О. О., Матвієнко І. В. Технології контекстного навчання іноземної мови у професійному розвитку особистості майбутнього фахівця. *ЛОГОС. Мистецтво наукової думки*. 2020. № 10. С. 76-78. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2617-7064/article/view/796/815>
21. Косяк В. Р. Розвиток творчих художніх здібностей майбутніх дизайнерів у процесі викладання курсу «Український дизайн». Методичний аспект. *Актуальні питання мистецтвознавства: виклики XXI століття* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків 13 жовт. 2016 р. Харків, 2016. С. 81-82. URL: <https://www.ksada.org/doc/confer-13-oct-2016.pdf>.
22. Краснікова Л. В. Поняття, історія і стилі дизайну інтер'єру. *Молодий вчений*. 2018. № 12 (1). С. 22-26. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/12/6.pdf>.
23. Красовська О. О. Образотворче мистецтво з методикою викладання у початковій школі : навчальний посібник Львів : «Новий Світ-2000», 2020. 292 с. URL: <http://ns2000.com.ua/wp-content/uploads/2019/10/Obrazotvoche-mystetstvo.pdf>.
24. Лихачев Б. Т. Педагогика : Курс лекцій. Москва : Просвещение, 2001. 607 с.
25. Мала Т. В. Діяльнісний підхід у процесі професійної підготовки компетентних фахівців з книжкового дизайну у ВНЗ. URL: <https://library>.

- udpu.edu.ua/library_files/zbirnuk_nayk_praz/2009/1/2009_19.pdf.
26. Манько В. М. Дидактичні умови формування у студентів професійно-пізнавального інтересу до спеціальних дисциплін. *Соціалізація особистості*. 2000. Вип. 2. С. 153-161.
 27. Марченко А. А. Теоретико-методологічні аспекти підготовки дизайнерів. URL: http://knukim.edu.ua/wp-content/uploads/nuk_konf/19/4.pdf.
 28. Мирончук Н.М. Контекстний підхід у підготовці студентів до професійної діяльності у зарубіжній педагогічній теорії. *Креативна педагогіка*. 2018. Вип. 13. С. 95-101.
 29. Михайлов С. М., Кулеева Л. М. Основы дизайна : учебник для специальности 2902.00 «Дизайн архитектурной среды». Казань : «Новое Знание», 1999. 240 с.
 30. Монтейро М. Дизайн – это работа. Москва : Манн, Иванов и Фербер, 2013. 176 с.
 31. Моріс У. Гобеленові роботи. URL: <https://www.meisterdrucke.ru/khudozhnik/William-Morris-Tapestry-Works.html>.
 32. Мошель М. В., Цибко Г. Ю. Система неперервної комп'ютерної освіти в педагогічному вузі. *Сучасні інформаційні технології та іноваційні методи навчання в підготовці фахівців*. 2000. С. 398-400. URL: <https://www.vspu.edu.ua/faculty/imad/files/z/V-1.pdf>.
 33. Найн А. Я. Педагогический эксперимент: методика его организации : учеб. пособ. Магнитогорск : МаГУ, 2002. 127 с.
 34. Наконечна А. Виникнення терміну «Дизайн». *Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД*. 2013. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1123>.
 35. Ніколаєва Т. В., Шафранська Т. В., Ніколаєва Т. І. Національні традиції як основа підготовки фахівців з дизайну одягу. *Art and Design*. 2019. № 1. С. 140-149. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/artges_2019_1_14.
 36. Папанек В. Дизайн для реального мира. Москва : Д. Аронов, 2020. 416 с.
 37. Петрова Н. М. Створення художнього образу в декоративній композиції та

дизайні : методичні рекомендації по предмету «Декоративна композиція». Одеса, 2018. 62 с.

38. Пожидаєва О. В. Педагогічні умови підготовки майбутніх соціальних педагогів до консультативної діяльності. *Наукові записки. Психолого-педагогічні науки*. 2012. № 6. С. 133–139. URL: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Pozhidaeva_2012_3.pdf.
39. Попова О. В. Контекстний підхід як детермінанта професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх перекладачів китайської мови. *Наука і освіта*. 2015. № 9. URL: <https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2015/33.pdf>.
40. Посадова інструкція дизайнера. *Охрана труда*. URL: <http://trudova-ohrana.ru/primery-dokumentov/zrazki-posadovih-nstrukcj/3214-posadova-nstrukcja-dizajnera.html>
41. Прусак В. Становлення та розвиток дизайн-освіти в Україні (кінець XX – початок XXI ст.). *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2017. Вип. 31. С. 71-82. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnam_2017_31_8.
42. Психологічний словник / авт.-уклад. В. В. Синявський, О. П. Сергєєнкова. Київ : Науковий світ, 2007. 274 с.
43. Рэнд П. Мысли о дизайне. Санкт-Петербург : Питер, 2016. 96 с.
44. Сергєєва Н. Історичні та культурологічні аспекти основ філософії дизайну. *Наукові записки. Мистецтвознавство*. 2018. № 2 (39). С. 268-276. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/12616/1/Sergeieva.pdf>.
45. Середньовічний орнамент. URL: <https://www.liveinternet.ru/users/shuraeva/post306395001/>.
46. Словник української мови. Академічний тлумачний словник : в 11 т. / за ред. І. К. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1973. Т. 4 : І-М. 840 с. URL: <http://sum.in.ua/s/mystectvo>.
47. Словник-довідник з професійної педагогіки / за ред. А. В. Семенової. Одеса : Пальміра, 2006. 221 с.
48. Соловйова Ю. О., Мкртчян О. А. Українське мистецтво в історичному вимірі : навч.-метод. посіб. Харків : Точка, 2017. 89 с.

49. Сотська Г. І., Шмельова Т. В. Словник мистецьких термінів : навчально-довідкове видання. Херсон : «Стар», 2016. 52 с.
50. Тищенко О. І. Умови реалізації інноваційних педагогічних технологій в освітньому процесі. URL: https://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp161/tishhenko_o.i-stattja.pdf.
51. Тобілевич Г. М. Специфіка підготовки фахівців у сфері «Ландшафтна архітектура та дизайн». *ΛΟΓΟΣ. The art of scientific mind*. 2019. № 3. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/737936.pdf>.
52. Уильямс Р. Дизайн. Книга для недизайнеров. Санкт-Петербург : Питер, 2016. 240 с.
53. Фрицюк В. А. Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх педагогів до безперервного професійного саморозвитку : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2017. 42 с. URL: https://www.vspu.edu.ua/science/dis/des_12_1.pdf.
54. Фурманюк С. М. Використання сучасних технологій навчання у професійній підготовці фахівців дизайну. *Теорія і методика професійної освіти. Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 14. С. 159-162. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/14/part_1/34.pdf.
55. Хомяковська Т. О., Калініченко А. І. Контекстне навчання як засіб інтеграції у процесі викладання англійської мови. *Педагогічні науки*. 2017. Вип. 75 (3). С. 88-92. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/16575.pdf>.
56. Цзя Яочен. Розвиток творчого потенціалу майбутніх фахівців з графічного дизайну у професійній підготовці : дис. ... на канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2017. 225 с. URL: https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/D_26.053.01/dis_Jia_Yaochen.pdf.
57. Чернецова Е. М. Китч : Искусство или культурный мусор? Москва : Этерна, 2015. 128 с.
58. Чирчик С. В. Теоретичні і методичні основи формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів з дизайну інтер'єру : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2017. 44 с. URL: <http://eprints.zu>.

edu.ua/25181/1/avt_Churchyk.pdf.

59. Шаров В. С. Академическое обучение изобразительному искусству. Москва : Эксмо, 2018. 648 с.
60. Школяр Н.В. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх дизайнерів при вивченні культурології. Науковий вісник Ужгородського національного університету. *Педагогіка, соціальна робота*. 2014. № 30. С. 186-188. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/458/1/ФОРМУВАННЯ%20ГОТОВНОСТІ%20ДО%20ПРОФЕСІЙНОЇ%20ДІЯЛЬНОСТІ%20МАЙБУТНІХ%20ДИЗАЙНЕРІВ%20ПРИ%20ВИВЧЕННІ.pdf>.
61. Штайнер Т. В. Своєрідність підготовки майбутніх фахівців у галузі дизайн-освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 17. С. 185-189. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/17/part_1/41.pdf.
62. Шумега С. С. Дизайн. Історія зародження та розвитку дизайну. Історія дизайну меблів та інтер'єра : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 300 с.
63. Яковенко Г. Г. Методика навчання історії : навч.-метод. посіб. Харків : Вид-во ХНАДУ, 2017. 324 с.
64. Clifford J. *Graphic Icons: Visionaries Who Shaped Modern Graphic Design*. Berkeley : Peachpit Press, 2014. URL: <http://ptgmedia.pearsoncmg.com/images/9780321887207/samplepages/0321887204.pdf>.
65. Lauer D., Pentak S. *Design Basics*. Wadsworth, 2011. 308 p.
66. Why study history of art? *University of Bristol. Department of History of Art*. URL: <http://www.bristol.ac.uk/arhistory/study/undergraduate/why-study-art/>.